

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Miska Kinnarinen

ITSENÄISTYMISSUUNNITELMA -MALLI
NUORISOPSYKIATRISEN ASUMISKOTI PURON
VASTAANOTTOYKSIKKÖÖN

Sosiaali- ja terveysala
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Miska Kinnarinen
Opinnäytetyön nimi	Itsenäistymissuunnitelma -malli Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikköön
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	45 + 6 liitettä
Ohjaaja	Heidi Blom

Opinnäytetyö on osa Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön uutta itsenäistymissuunnitelmaa. Itsenäistymissuunnitelman päivittäminen on ajankohtaista Vastaanottoyksikön muuttuneen rakenteen ja tarkoituksen vuoksi. Vastaanotossa henkilökunnan tehtävä on arvioida sijoitettujen nuorten tuentarve, jonka jälkeen nuoret sijoitettiin Puron muihin yksiköihin. Nykyään nuoret ovat useammin Vastaanotossa koko sijoituksen ajan, ja itsenäistyvät tällöin Vastaanottoyksiköstä käsin.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Vastaanoton henkilökunnan sekä nuorten toiveita ja ajatuksia itsenäistymisestä yleisesti, sekä itsenäistymissuunnitelman kehittämideoita.

Aineistoa kerättiin henkilökunnalta sekä nuorilta kyselyillä. Kartoitus oli laadullinen. Nuorten kyselyssä käsitellään nuorten nykyistä arjen hallintaa sekä tulevan suunnitelman teemoja. Henkilökunnan kysely sisälsi avoimia kysymyksiä.

Tutkimuksessa käsiteltiin itsenäistymisen teemoja. Arjen hallinta, itsenäinen toimiminen sekä palveluosaaminen olivat keskeisiä käsitteitä molempien osapuolten vastauksissa. Arjen hallinnasta suurimmaksi aiheeksi nousi rahankäyttö sekä sen hallitseminen. Tutkimuksessa nuoret saivat mahdollisuuden osallistua kehitystyöhön, ja yli puolet osallistui tutkimukseen.

Kyselyissä nousseiden teemojen ympärille on laadittu alustava uusi itsenäistymissuunnitelma.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	TARVEANALYYSI JA NYKYTILAN KUVAUS.....	10
	2.1 Opinnäytetyön tarkoitus.....	10
	2.2 Opinnäytetyön tavoitteet.....	11
	2.3 Rajaukset.....	12
	2.4 Aikaisemmat tutkimukset.....	12
	2.5 Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Oy.....	13
	2.6 Puron Vastaanottoyksikkö.....	14
	2.7 Asiakasprofiili.....	15
3	TEORIATAUSTA.....	16
	3.1 Lastensuojelu sekä lastensuojelua ohjaavia lakeja.....	16
	3.1.1 Lastensuojeluilmoitus.....	17
	3.1.2 Avohuollon tukitoimet.....	17
	3.1.3 Sijaishuolto.....	18
	3.1.4 Kiireellinen sijoitus.....	18
	3.1.5 Huostaanotto.....	19
	3.1.6 Jälkihuolto.....	19
	3.2 Nuorisopsykiatria.....	19
	3.3 Moniammatillisuus.....	21
	3.4 Itsenäistyminen.....	22
	3.5 Itsenäistymissuunnitelma hyvinvointia tukemassa.....	23
	3.6 Lastensuojelun palvelujärjestelmä.....	25
	3.7 Sosiaali- ja terveysministeriö.....	26
	3.8 Valvira.....	26
	3.9 Aluehallintovirastot.....	27

4	KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS	28
4.1	Kyselyt	29
5	KEHITTÄMISTOIMINNAN TULOKSEN KUVAUS	31
5.1	Nuorten taustatiedot	31
5.2	Arjenhallinta	31
5.3	Palveluosaaminen	32
5.4	Itsenäistyminen	33
5.5	Henkilökunnan taustatiedot	34
5.6	Henkilökunnan vastaukset	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	37
6.1	Luotettavuus	38
6.2	Hyödynnettävyys sekä siirrettävyys	38
6.3	Johtopäätökset	39
6.4	Jatkotutkimusaiheet	40
6.5	Oman osaamisen kehittyminen	41
7	LÄHTEET	42

LIITTEET

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013.....	23
Kuva 2. Hyvinvointi ja terveys. Hyvinvointi Utajärvellä, Huuhtanen m. 2019....	24
Kuva 3. Lastensuojelun palvelujärjestelmä. Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.	25
Kuva 4. Aluehallintovirastojen toiminta-alueet. Aluehallintovirasto 2019.	27
Kuva 5. Opinnäytetyö osana kehittämistyötä.....	28
Kuva 6. Henkilökunnan ajatuksia itsenäistymissuunnitelma -mallin teemoista... 36	
Taulukko 1. Nuorten vastaukset Arjenhallinnasta	32
Taulukko 2. Mallinnus yksilöllisestä itsenäistymissuunnitelman käyttöönotosta.	40

LIITELUETTELO

LIITE 1. Arjessa Oy:n Lastensuojelun organisaatiokartta

LIITE 2. Saatekirje Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön-
nuorille

LIITE 3. Kysely Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön-
nuorille

LIITE 4. Saatekirje Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön
henkilökunnalle

LIITE 5. Kysely Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön henki-
lökunnalle

LIITE 6. Itsenäistymissuunnitelma –malli

1 JOHDANTO

Huostaanotettujen lasten ja nuorten määrät kasvavat vuosi vuodelta. Lastensuojeluilmoituksia tehdään moninaisista syistä, ja vuonna 2018 niitä tehtiin yhteensä 78 875. Osa ilmoituksista johtaa lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle. Huostaanottojen määrä vuonna 2018 oli 18 544 lasta ja nuorta. Määrä kasvoi 2,3 % edellisestä vuodesta. Vaikka lapset ja nuoret otetaan huostaan eri syistä, on heillä kaikilla monia yhdistäviä tekijöitä. (THL 2019 a)

Kotona kasvaneet lapset elävät perheen arjen keskellä, jolloin he oppivat vanhempien avustuksella pärjäämään omillaan, koska elinympäristö vastaa itsenäistä asumista. Huostaanotettujen lasten arki poikkeaa perheen arjesta, koska ympärillä toimii päivästä toiseen useampi aikuinen ja asioita hoidetaan eri tavalla. Sijoitetuilla nuorilla on lastensuojelun asiakkuuteen liittyviä tapaamisia, sekä yksilöllistettyjä eri ammattilaisten tapaamisia. Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron yksiköissä on myös kiertävä lääkäri. Säännöt ovat tiukemmat, ja yksiköissä on tarkempi aikataulutus.

Sijoitetuilla nuorilla on ainutlaatuinen mahdollisuus saada tukea ja valmennusta kohti tulevaa aikuistumista. Tämä vaihe tulee suunnitella huolella. Suunnittelu tulee aloittaa jo laitoksissa, jolloin siirtyminen jälkihuollon piiriin on kitkattomampi. Arjessa pärjäämistä kyetään tukemaan kokopäiväisesti, kun taas jälkihuollon antama tuki ei ole yhtä valvottua ja intensiivistä. Itsenäistymisen suunnittelu ja harjoittelun aloittaminen jo toimintayksiköissä on myös kustannustehokasta. Tällöin jälkihuolto voi keskittyä asiakkaan tulevaisuuteen, eikä arjessa selviytymiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön loppuraportissa (Toimiva Lastensuojelu selvitysryhmän loppuraportti 2013, 22) nostetaan esille jälkihuollon merkitys. Selvitysryhmän mukaan, kunnat joutuvat maksamaan jälkihuollon valmentamisesta kahteen kertaan, ensin osana sijaishuoltoa, sekä tämän jälkeen osana jälkihuoltoa. Sijaishuoltopaikkojen heikohko valmennus itsenäiseen elämään haastaa jälkihuollon, koska nuoren taidot voivat olla heikot pärjätä omillaan. Jälkihuollon vastaanottaminen on

täysi-ikäiselle nuorelle vapaaehtoista, mikä kasvattaa riskiä pudota palveluverkoston läpi. Nuorelta voi uupua tarpeelliset linkit tuen tarpeeseen sekä taito kahlata palveluverkostossa, sekä nuorta uhkaa syrjäytyminen.

Pohjalaisessa (2019, 19) J. Saaren julkaisemassa (julkaisiko Saari uutisen?) uutisessa käsitellään jälkihuollon muutoksia. Saari on Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän puheenjohtaja. Työryhmän tehtävänä oli uudistaa lastensuojelun jälkihuoltoa, suurena muutoksena ikärajan nostaminen 25-vuotiaaksi asti. Valtioneuvoston julkaisussa 11.4.2019 Sijoitettujen lasten perusoikeudet vahvistuvat – jälkihuollon ikärajaksi 25 vuotta (2019) ilmoitetaan lakimuutoksesta, sekä uudistuksen tulevan voimaan 1.1.2020. Jälkihuoltoa kutsutaan lastensuojelun viimeiseksi vaiheeksi, mutta Saaren mukaan tästä eteenpäin se on aikuistumisen ensimmäinen vaihe.

Opinnäytetyössä on tarkoitus kartoittaa Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelman teemat. Teemoittaminen toteutetaan kyselyllä Vastaanoton nuorille sekä henkilökunnalle, ja kartoituksen tuloksia peilataan jo olemassa olevaan tietoon sekä teoriaan.

2 TARVEANALYYSI JA NYKYTILAN KUVAUS

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikössä nuorten itsenäistymistä ei ole suunniteltu tarpeeksi laajasti yksikön toimintamallin takia. Ennen vastaanotossa arvioitiin tuen tarve, ja nuoret sijoitettiin Puron muihin yksiköihin. Nyt tilanne on toinen, ja nuoret jäävät Puron Vastaanottoyksikköön useammin koko sijoituksen ajaksi.

Itsenäistymisen harjoittelu aloitetaan Vastaanottoyksikössä nuoren tilanteen mukaan, kuitenkin vuotta ennen sijoituksen päättymistä. Sijoituksen päätyttyä nuori siirtyy jälkihuollon piiriin, jonka järjestämisvastuu on sijoittavalla kunnalla.

Nuoren arki jatkuu sijoituksen jälkeen itsenäisesti tai tuetusti nuoren tilanteen mukaan. Tärkeää on huomioida nuoren yksilölliset tarpeet ja mitoittaa tuki sen mukaan. Suunnitelma antaa tukea Vastaanottoyksikön henkilökunnalle luoda nuorelle yksilöity itsenäistymisen suunnitelma. Suunnittelemalla itsenäistyminen saadaan itsenäistymisen harjoittelusta laadukasta sekä tasalaatuista ja tavoitteellista sekä uusi työmenetelmä työyhteisöön.

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on uudistaa Vastaanoton itsenäistymisen suunnitelma, sekä teemoittaa tuleva itsenäistymissuunnitelma. Opinnäytetyössä hyödynnän Puron nuorten sekä henkilökunnan näkemyksiä ja toivomuksia itsenäistymisestä. Tutkimuksessa korostetaan Vastaanoton henkilökunnan ja nuorten ajatuksia itsenäistymisestä, sekä peilataan saatua materiaalia jo olemassa olevaan tietoon.

Opinnäytetyössä itsenäistyminen jaotellaan teemoihin, joilla helpotetaan nuoren itsenäistymistä. Itsenäiseen asumiseen tutustuminen sekä harjoittelu tukevat nuoren itseluottamusta ja kykyä pärjätä yksin, sekä antaa voimavaroja pärjätä tulevassa arjessa.

Itsenäistymissuunnitelma mahdollistaa laajan ja kokonaisvaltaisemman itsenäistymisen harjoittelun nuorelle. Itsenäistymisen suunnittelulla tuodaan nuorille eväitä pärjätä omassa arjessa, sekä harjoitellaan itsenäisen elämän käytännön taitoja. Itsenäistymisen suunnittelu on lastensuojelulaitosten toimintaa, joka valmentaa nuorta siirtymään laitoshoidosta jälkihuollon piiriin. Itsenäistymisen tukeminen on lastensuojelulaissa (L13.4.2007/417 4§) määritelty keskeiseksi periaatteeksi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön selvitysraportista selviää lastensuojelulaitosten heikon nuorten valmentamisen itsenäiseen elämään, jolloin laitokset toimivat lain vastaisesti. (Toimiva Lastensuojelu selvitysryhmän loppuraportti 2013, 22.)

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on laatia runko Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelman kehitystyöhön. Opinnäytetyöllä kartoitetaan itsenäistymissuunnitelman teemoja, jotta ne vastaavat paremmin nuorten sekä henkilökunnan tarpeita.

Opinnäytetyöllä kartoitetaan Asumiskoti Puron Vastaanoton henkilökunnan sekä nuorten näkemyksiä ja toivomuksia itsenäistymisestä. Kartoituksessa esiin tulleiden teemojen mukaan laaditaan runko, joka antaa suuntaa nykyisen itsenäistymisen suunnitelman päivitykselle. Itsenäistymisen suunnitelman päivitys jää organisaation henkilökunnan vastuulle. Opinnäytetyöhön liitetään (Liite 6) itsenäistymissuunnitelma -malli.

Suunnitelma tukee nuoren itsenäistymistä ottaen huomioon nuorten sekä henkilökunnan esille tuomat haasteet. Itsenäistyminen on iso osa nuoren elämää ja sen tukeminen on tärkeää.

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro on yksityinen lastensuojelun laitoshoidon tarjoava yritys, ja kilpailee muiden lastensuojelun palveluntarjoajien kanssa. Kunnat kilpailuttavat tarvitsemansa lastensuojelupalvelut. Näissä kilpailutustilanteissa voidaan korostaa laadukasta itsenäistymissuunnitelmaa.

2.3 Rajaukset

Työtä rajataan siten, että siinä huomioidaan Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanotosta itsenäistyvät nuoret sekä heidän erityistarpeensa. Kartoituksen tuloksia on kuitenkin mahdollista hyödyntää muissakin Puron yksiköissä. Itsenäistymissuunnitelma tulee kattamaan itsenäistymisen alun, sen suunnittelun sekä toteutumisen.

Opinnäytetyön kysely kohdennetaan vain Vastaanoton henkilökunnalle sekä nuorille ja kyselystä rajataan pois jälkihuollon sekä nuorten nykyiset sosiaalityöntekijät. Aiheesta on jo useampia tutkimuksia, jotka käsittelevät laajemmin jälkihuollon sekä kuntien sosiaalityöntekijöiden ajatuksia itsenäistymisestä. Opinnäytetyön kyselyä peilataan edellä mainittuihin tutkimuksiin, sekä jo olemassa olevaan teoriaan. Kyselyn tarkoituksena on yksilöidä ja kartoittaa Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön henkilökunnan ja nuorten ajatuksia itsenäistymisestä.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Lastensuojelun jälkihuoltoa nuoren itsenäistymisen tukena on tutkinut Hakoniemi J. (2013). Hakoniemen YAMK-opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää lastensuojeluyksikkö Pihakoivun jälkihuoltoa.

Suoraan vastaavanlaisen YAMK-opinnäytetyön ”Apuna nuorten itsenäistymisessä, itsenäistymiskansio Pienryhmäkoti Kastanjassa” on laatinut Rautiainen T. (2018). Tutkimuksen tarkoituksena oli luoda kansio, joka tukee Pienryhmäkoti Kastanjan itsenäistyviä nuoria.

P. Vahvaselkä-Valkosen ja T. Westerin opinnäytetyössä tutkittiin Kaarinalaisen Aapeluskodit -lastensuojelulaitoksen lasten ja nuorten itsenäistymistä, sekä laadittiin uusi suunnitelma itsenäistyville nuorille sekä laitoksen henkilökunnalle. Opinnäytetyössä kyselyihin vastasivat nuoret, jo itsenäistyneet nuoret, yksikön henkilöstö sekä kuntien sosiaalityöntekijät. Kyselyissä sekä haastatteluissa esiin nousivat

rahankäyttö sekä arviointimenetelmä ennen itsenäistymisen aloittamista. (Vahvaselkä-Valkonen & Wester 2019, 52.)

A. Marjamaan ja T. Tsutsusen opinnäytetyössä haastateltiin sijaishuollosta itsenäistyneitä 16-21-vuotiaita nuoria. Oleellisimpina teemoina esiin nousi luottamus, sekä tukiverkosto. Ihmiset ympärillä antavat tukea pärjätä omillaan sekä kiintymyssuhteita sijoituksen aikaisiin ohjaajiin pidettiin hyvinä. (Marjamaa & Tsutsunen 2016, 37-39.)

A. Korhosen ja T. Sormusen opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa produktio, itsenäistymiskansio nuorisokoti Maininkiin. Opinnäytetyön pohjustama suunnitelman tarkoituksena on kopioida ja luoda jokaiselle nuorelle yksilöllinen kansio, jotta nuoren yksilölliset tarpeet tulee otettua huomioon. (Korhonen & Sormunen 2016,)

2.5 Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro Oy

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Pohjanmaalla toimiva Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikkö. Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro on osa Arjessa Oy:n mittavaa sosiaalialan konsernia, joka tarjoaa perheiden ja yksilöiden hyvinvointipalveluita ympäri suomea. Arjessa Oy:llä on Suomessa useita lastensuojelun toimintayksiköitä (Liite 1).

Arjessa Oy on osa Humana -konsernia, jolla on toimintayksiköitä Ruotsissa, Norjassa sekä Suomessa. Humanalla on hoivapalveluita yli 8 000 yksikössä, ja he työllistävät valtakunnallisesti yli 15 000 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

Arjessa Oy on kasvava sosiaalialan palveluiden tarjoaja. Toiminnan perustana ovat pienet paikallisesti tunnetut toimintayksiköt, jotka toimivat asiakaslähtöisesti. Arjessa Oy:n nimi juontaa juurensa konsernin vahvaan haluun olla läsnä arjessa. (Arjessa Oy a.)

Arjessa Oy:n missiona on tuottaa palveluita yksilöiden ja perheiden elämän tukemiseen, ja Arjessa uskoo yhden ihmisen auttamisen tänään vievän meidät kaikki kohti parempaa tulevaisuutta.

Arjessa Oy:n arvoihin kuuluvat sitoutuminen, vastuullisuus sekä kohtaaminen. Sitoutumisella tarkoitetaan työntekijän positiivista asennetta työyhteisön toimintatapoja sekä arvoja kohtaan. Sitoutumista pidetään myös hyvän asiakaslähtöisen työn sekä asiakkaiden tarpeiden tukemisen perustana. Vastuullisuudella sekä kohtaamisella on suuri rooli sosiaali- ja hoivapalveluissa, koska työn puolesta mennään lähelle perheitä sekä yksilöitä, jopa heidän arkeaan. (Arjessa Oy c.)

Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro tarjoaa psykiatrista erityisosaamista kodinomaisessa ympäristössä. Nuorisopsykiatrisella Asumiskoti Puro Oy:llä on kuusi suomenkielistä toimintayksikköä, kaksi ruotsinkielistä toimintayksikköä sekä koulu. Puro tarjoaa lyhyt- ja pitkäkestoista sijaishuoltoa 8- 18-vuotiaille nuorille, joita ei voida hoitaa tukipalveluilla tai perhehoidossa. Purolla on myös avohuollon tukipalveluita, jotka ovat täysin kaksikielisiä, joihin kuuluu jälkihuollon tukitoimet sekä tuki nuorille, että perheille. (Arjessa Oy b.)

2.6 Puron Vastaanottoyksikkö

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikkö tarjoaa muiden Puron yksiköiden tapaan psykiatrista erikoisosaamista kodinomaisessa toimintaympäristössä. Yksiköissä on ympärivuorokautinen valvonta, joka mahdollistaa aikuisen läsnäolon kellonajasta riippumatta. Toiminta perustuu nuoren omien voimavarojen vahvistamiseen, jotta nuorella on taitoa ja kykyä hallita omaa toimintaansa sekä arkea. Vastaanotossa pidetään tärkeänä nuoren osallisuutta häntä koskevissa päätöksissä ja siihen tuetaan ja ohjataan. Vahvalla yksilöllisellä tukemisella nuori saa valmiuksia toimia yhteisön jäsenenä. Vastaanoton nuoria kohdellaan yksilöinä, ja Puron Vastaanottoyksikkö mahdollistaa nuoren kohtaamisen omana itsenään hänen omia arvojaan, tottumuksia sekä tapoja kunnioittaen. Tärkeä osa yksikön kodinomaisuutta on nuoren omat mielenkiinnon kohteet, sekä mahdollisuudet harrastaa

sekä käydä koulua nuorelle sopivalla tahdilla. Vastaanotossa vallitsee avoin ja luotamuksellinen ilmapiiri, joka kykenee turvaamaan nuoren kasvun ja kehityksen. (Arjessa Oy b.)

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikössä henkilökuntaan kuuluu terveysalan ammattilaisia, sosionomeja sekä nuoriso-ohjaajia. Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikössä ohjaajat valmistavat ruuat sekä huolehtivat yksikön siisteydestä. Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikössä ei ole muuta henkilökuntaa, kuten siivoojia taikka taloudenhoitajia.

2.7 Asiakasprofiili

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön asiakkaat ovat 12-17 -vuotiaita psyykkisesti oireilevia nuoria, ja jokaisella on jokin ICD-10 tautiluokituksen mukainen oireyhtymä. Nuoret ovat joko huostaanotettuja, kiireellisesti sijoitettuja tai avohuollon tukitoimena kodinulkopuolelle sijoitettuja nuoria. Aiemmin Vastaanottoyksikön tarkoitus oli kartoittaa nuorten tuen tarve, ja nuorten sijoitusta olisi jatkettu Arjessa -konsernin muihin lastensuojeluyksiköihin. Tilanne on muuttunut, ja asiakaskunta vakiintuneempi. Nuoret saavat Vastaanottoyksikössä kuntouttavaa toimintaa, turvallisen aikuisen sekä mahdollisuudet harrastaa monipuolisesti.

Nuoret tarvitsevat paljon tukea normaaleissa arjen toiminnoissa kuten siivouksessa, oman hygienian hoidossa sekä elämänhallinnassa. Monet nuorista käyvät yksilöterapiassa, ja nuoret hyödyntävät laajasti alueen järjestöjen ja ryhmien tarjoamia palveluita kuten NA-ryhmät, työpajatoiminta sekä laajat liikunnalliset harrastemuodot.

3 TEORIATAUSTA

Tämän opinnäytetyön teoriatausta koostuu lastensuojelusta, nuorisopsykiatriasta sekä itsenäisyydestä. Lopuksi esitellään lastensuojelun palvelujärjestelmä, sekä tahot, jotka vastaavat palvelujärjestelmän kehittamisestä, johtamisesta sekä valvonnasta.

3.1 Lastensuojelu sekä lastensuojelua ohjaavia lakeja

Lastensuojelu on nimensä veroisesti lasten suojelua. Lastensuojelun tavoitteena on mahdollistaa lapselle turvallinen kasvu ja kehitys (L13.4.2007/417). Lastensuojelu järjestää kunnissa palveluita, jotka tukevat lapsia sekä perheitä pärjäämään arjessa. Prosessi alkaa, kun lähiomainen, naapuri, koulun henkilökunta tai joku muu taho tekee lapsesta lastensuojeluilmoituksen. Perheet voivat olla itsekin suoraan yhteydessä kunnan sosiaalityöntekijään, mikäli kokevat tuen saamisen tarpeelliseksi.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) määrittelee, kuinka asiakasta tulee kohdella. Lain tarkoituksena on edistää asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja asiakaslähtöisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään kohteluun ja palveluun sosiaalihuollossa.

Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (16.8.1996/619) määrittelee lapsen suojaiäksi 12, jonka jälkeen täytäntöönpanoon ei saada ryhtyä vastoin lapsen tahtoa. Kaikki lapsiin kohdistuneet toimenpiteet on suoritettava mahdollisimman hienovaraisesti. Osallisuus on oleellinen osa lastensuojelua. Hallintolain (6.6.2003/434) tavoitteena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Hallintolaki edistää hallinnon palvelujen laatua. Näillä laeilla mahdollistetaan hyvä luottamussuhde, sekä annetaan asiakaille oikeus vaikuttaa hänen asioitansa koskevissa päätöksenteoissa.

3.1.1 Lastensuojeluilmoitus

Kun lapsesta on tehty lastensuojeluilmoitus, on kunnan sosiaalityöntekijän 7 vuorokauden aikana kartoitettava lapsen ja perheen tarvitsemat tukitoimet. Lapsi tai perhe eivät ole lastensuojelun asiakkaita vasta, kun palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelun tarpeen selvittämisen jälkeen. Mikäli tarpeen arvioinnin jälkeen tukitoimiin ryhdytään, tai lapsi saa palveluita arvioinnin aikana, alkaa lastensuojelun asiakkuus. (Thl 2019 b)

3.1.2 Avohuollon tukitoimet

Avohuollon tukitoimet ovat ensisijainen lastensuojelun tukitoimi. Kuntien järjestämä lastensuojelu on suunnattu perheille, jonka omat voimavarat eivät riitä nuoren kasvattamiseen.

Avohuollon palvelut ovat lainvoimaisia palveluita, joka määritellään Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014). Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää asiakaskeskeyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sekä edistää ja ylläpitää hyvinvointia, joita järjestää joko kunta itse tai ostopalveluna yksityisiltä sosiaalialan palveluntuottajilta. Avohuolto onkin yhteiskunnallisestikin edullista, koska häiriöihin kyetään puuttumaan varhaisessa vaiheessa. Avohuollon tukitoimia ovat erinäiset terapiat, tukiryhmät sekä sijoittaminen toimintayksikköön tukitoimena. Avohuollon tukitoimen sijoittaminen eroaa huostaanotosta ja kiireellisestä sijoittamisesta siinä, että lasta ei voida lain mukaan rajoittaa sijoituksen aikana. Perhehoitolaki (263/2015) turvaa hoidettavalle perheenomaisen ja hoidettavan tarpeiden mukaisen perhehoidon.

Mikäli avohuollon tukitoimet koetaan riittämättömiksi, kunta huostaanottaa lapsen ja lapsi sijoitetaan sijaishuoltoja järjestävään yksikköön.

3.1.3 Sijaishuolto

Sijaishuolto (L13.4.2007/417) määritellään lastensuojelulain 49 §. Sijaishuoltoa voidaan lain mukaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon sekä kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella (Lapsen asema sijaishuollossa 2010,5). Sijaishuoltoa voidaan järjestää joko avohoidon tukitoimena, kiireellisenä sijoituksena taikka huostaanottona.

Lastensuojelulaissa (L13.4.2007/417) kiireellisen sijoituksen sekä huostaanoton perusteet ovat samat: Lapsen huolenpidossa on puutteita, taikka muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kehitystä ja terveyttä. Toisena perusteena on lapsen oma toiminta, jossa lapsi vaarantaa vakavasti itse terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihkeitä, tekemällä muun kuin vähäisen rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käytöksellä.

Edellytyksenä sijaishuollolle on avohuollon tukitoimien riittämättömyys lapsen edun mukaisesti, ja sijaishuollon arvioidaan olevan lastensuojelun perusteiden mukaisesti lapsen edun mukaista.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (8.4.1983/361) mahdollistaa lapselle taikka nuorelle oikeuden tavata läheisiään, lapsen edun ollessa kuitenkin etusijalla.

3.1.4 Kiireellinen sijoitus

Kiireellinen sijoitus on sijaishuoltoa, joka voi ilman erillistä päätöstä kestää enintään 30 päivää. Poikkeuksena tähän on, mikäli lapsen asioista vastaava viranhaltija on pannut vireille ennen kiireellistä sijoittamista hallinto-oikeudelle päätöksen huostaanotosta, taikka huostaanottopäätös laitetaan vireille kiireellisen sijoituksen aikana. Ensimmäisen 30 päivän jakson jälkeen arvioidaan lapsen/nuoren kunto, sekä sijoituksen päätöspalaverin tavoitteiden täyttyminen. Lapsen asioista päättävällä toimielimellä on oikeus jatkaa kiireellistä sijoitusta. (L13.4.2007/417.)

3.1.5 Huostaanotto

Huostaanottamiselle on määritelty perusteet lastensuojelulain 40 § (L13.4.2007/417). Huostaanotto on voimakas puuttuminen lapsen elämään. Huostaanottamiselle on kaksi perustetta, riippuen siitä onko huostaanotto tarpeellinen lapsen oman käyttäytymisen vuoksi vai lapsen kasvuolojen puutteellisuuden vuoksi. Huostaanotossa lapselle järjestetään sijaishuoltoa. (Lapsen asema sijaishuollossa 2010, 22-23.) Huostaanotto on lastensuojelun viimesijaisin keino turvata lapsen kehitys sekä kasvuympäristö

3.1.6 Jälkihuolto

Kodin ulkopuolelle sijoitetulla lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltoon automaattisesti, jos lapsi tai nuori on huostaanotettu. Avohoidon tukitoimena kodin ulkopuolelle sijoitetulla lapsella tai nuorelle on oikeus jälkihuoltoon, mikäli sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 6 kuukautta. Jälkihuollon järjestämisestä vastaa sijoittanut kunta. (L 13.4.2007/417)

Jälkihuollon tarkoitus on olla itsenäistyvän nuoren lähin tukielin. Jälkihuollon tehtävänä on laatia nuoren kanssa hoitosuunnitelma, jossa kartoitetaan nuoren tarpeita sekä nuorelle tarpeellisia palveluita. Jälkihuolto vastaa nuoren itsenäistymisvaaroista, sekä siitä riittääkö nuoren taloudellinen tilanne itsenäiseen asumiseen. Tarvittaessa nuorelle hankitaan asunto sekä tuetaan taloudellisesti jälkihuollon ajan. Ennen jälkihuollon päättymistä, nuoren kassa laaditaan jatkosuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan paikallisia sekä nuorelle tarpeellisia tukielimiä. (Laaksonen 2004.) Nuorelle jälkihuolto on vapaaehtoista, mutta jälkihuoltoon voi siihen oikeutettu hakeutua ennen 25 ikävuotta tuoreen 1.1.2020 tulevan lakimuutoksen jälkeen.

3.2 Nuorisopsykiatria

Nuoruusikäisten laitoshoido on tarpeellinen, mikäli lapsen tai nuoren oireilua ei kyetä hoitamaan kotona sen syvyyden vuoksi, taikka ympäristön kykenemättömyyden vuoksi. Tällöin lapsi tai nuori tarvitsee laitoshoidoa. (T-B Hägglunds 1985, 313-

321). Nuorisopsykiatrisen Asumiskodin nuoret ovat vointinsa puolesta sairaal-osaston ja lastensuojelulaitoksen väliä. Nuorisopsykiatriseen hoitoon erikoistuneella lastensuojelulaitoksella on valmiudet hoitaa voimakkaasti oireilevia lapsia ja nuoria. Yhteistyö terveydenhuollon palveluiden kanssa on oleellinen osa kokonaisvaltaista hoitoa.

Kumpulainen k. (2004, 131) avaa psykiatrisen tautiluokituksen. Psykologiset ongelmat on luokiteltu epidemiologian avulla erilaisiin tautiluokituksiin. Luokittelulla pyritään koostamaan eri sairauksien oleellisia oireilua sekä esiintyvyyttä, sekä kes-toa. Näitä diagnostisia järjestelmiä ovat ICD-10 ja DSM III sekä DSM IV.

ICD- tautiluokitusjärjestelmä pyrkii määrittelemään yhden päädiagnoosin, poissul-kematta kuitenkaan sivudiagnooseja. Tarkoituksena on kuitenkin luoda yksiakseli-nen luokittelu. ICD- tautiluokitus on kehittynyt taudinkuvien mukana, ja viimeisin tämän mallin luokittelu on ICD-10. ICD-10 pyrkii irrottamaan teoreettisen ajattelun psykiatristen diagnoosien osalta. Mikäli teoreettisia termejä käytetään, niiden tar-koitus on ainoastaan kuvailla oireilua. ICD-10 termeistä sairaus ja tauti on luovuttu, ja tilalle nostettu häiriö. ICD- tautiluokitus on jaettu useisiin pääluokkiin, (F00-F09, F10-F19 jne. luokkaan F90-F99 asti) sekä jokaista pääluokkaa on jaettu alaryhmiin. Eri psykiatriset häiriöt on jaoteltu omiin pääluokkiin, esim. kehityksen erityishäiriöt F80-F89. (Kumpulainen K 2004, 137-138)

DSM- järjestelmä on Amerikan psykiatriayhdistyksen kehittämä oma luokittelujär-jestelmänsä. Tästä viimeisin versio on julkaistu vuonna 1994, DSM-IV. DSM- jär-jestelmä on ei-teoreettinen oireisiin pohjautuva luokittelumalli. DSM on ensimmäi-nen kattava psykiatrisen diagnoosijärjestelmä, jonka luokittelussa käytetään tarkoin määriteltyjen kriteerien mukaisia oirekokonaisuuksia. DSM- järjestelmä eroaa ICD- luokituksesta sen ollessa moniakselinen. Diagnostisen arvioinnin tekemisessä käytetään viittä eri tasoa. (Kumpulainen K 2004, 138)

Psykiatrisen hoito koostuu arviointijaksoista, hoitoprosessin suunnittelusta ja ta-voitteellisuudesta. Lastensuojelulaitoksen roolina on tarkkailla oireilua, raportoida

nuoren kyvyistä toimia arjessa ja sosiaalisissa tilanteissa. Psykiatriseen hoitoon liitetään myös erilaiset terapiat, musiikki-, ryhmä- sekä yksilöterapiat. Nuorten ja lasten psykiatrisessa hoidossa korostetaan kiintymyssuhteita. (Lehto-salo & Sinkkonen 2017, 765-766.)

3.3 Moniammatillisuus

Moniammatillisuudella tarkoitetaan henkilöstöä, jossa eri alan ammattilaiset keskustelevat ja käsittelevät samaa asiaa oman alansa näkökulmasta. Olennaista moniammatillisessa työryhmässä on yhdyshenkilö, joka tuntee asiakkaan tarpeen ja tukiverkoston kokonaisuuden. Moniammatillinen työryhmä oppii toinen toisiltaan, ja luo kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaan tuntuun tarpeesta. (Roodbol P.F. 2010.)

Moniammatilliseen työryhmään kuuluu sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisten lisäksi muita yksittäisiä toimijoita. Sijaishuollon asiakkuuden näkökannalta tämä tarkoittaa eri sosiaali- sekä terveydenalan ammattilaisia, sairaanhoitajaa ja/tai lääkäreitä, kunnan sosiaalityöntekijää sekä sijaishuoltoyksikön henkilöstöä. Työryhmään voivat kuulua lisäksi päihdetukihenkilö, opettajat, mahdollisten harrastusten ohjaajat sekä asiakkaan lähiomaiset.

Moniammatillinen yhteistyö voidaan jakaa neljään vaikeusasteeseen. Yksinkertaisimmillaan yhteistyö on työnjakoa, jolloin tarkoituksena on jakaa eri ammattilaisten vastuut palveluiden tuottamisesta. Koordinaatio on oma asteensa, jolloin palvelukokonaisuuden tuottaminen jaetaan prosesseihin, jotka ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. Rajapintatyöskentelystä puhutaan silloin, kun eri hallinto- ja ammattikuntien edustajat työstävät yhteisten asiakkaiden rajapinnalla. Osaamista sekä tietoa jaetaan yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Parhaimmillaan moniammatillinen yhteistyö on yhteistä työtä, joka on rajoja hämärtävää sekä ylittävää uuden ammatillisuuden syntymistä. (Siurala 2011, 141-142)

3.4 Itsenäistyminen

Itsenäistyminen on nuorelle kehityspsykologinen elämänvaihe, jossa irtaannutaan kasvattavista ja ohjaavista aikuisista ja otetaan vastuu omasta elämästä. (Jälkihuolto-opas 2004 10-11.) Itsenäistymisen välivaiheena voidaan pitää teini-ikää. Teini-iässä psyyke sekä fysiikka kokevat muutoksia, ja olemus voi muuttua radikaalisti. Aiemmin rauhallinen lapsi muuttuu impulsiiviseksi huutajaksi. Jokainen teini on kuitenkin yksilö, ja persoonan ja tunne-elämän kehitys tapahtuu omantahaisesti. Aikuisuuden tuomat vastuut työstä, koulusta, rakkaudesta sekä elämästä ovat pelottavia. Tämä epävarmuus voi purkaantua kiukutteluna, tai aggressio voi kääntyä sisäänpäin. Sisäänpäin kääntyessä aggressio saattaa näkyä syömishäiriönä taikka itsetuhoisuutena. Tämä kaikki on osa ihmisen irtaantumista vanhemmistaan, tarkoituksena on tutkia ja ymmärtää itseään ja valmistautua itsenäiseen elämään. (Viljamaa 2017, 18-21.)

Itsenäistyminen on monille iloinen ja odotettu asia, kun taas toiset kokevat itsenäistymisen vaikeana ja pelottavana muutoksena. Nuortenlinkki.fi sivustolla Mäkäräinen S. (2016) julkaisemassa otsikossa Itsenäistyminen, itsenäistyminen on jaoteltu kolmeen isompaan osa-alueeseen: Taloudellinen itsenäisyys, Työelämään taikka koulukseen hakeutuminen sekä Itsestään huolehtiminen. Koulutus/työelämä tarjoaa taloudellista tukea sekä ryhmän, johon kuulua. Taloudellinen itsenäisyys on artikkelin mukaan pidemmän ajan tavoite, joka saavutetaan vakiinnuttamalla omat menot tulojen mukaan. Itsestään huolehtiminen on oleellinen osa itsenäistä elämää. Fyysinen sekä psyykinen hyvinvointi auttavat jaksamaan arjessa sekä tekemään oikeanlaisia valintoja taloudellisesti.

Samassa otsikossa esitellään Itsenäistyvän nuoren roolikartta Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren roolikartalla kuvataan itsenäistymisen viisi keskeistä osa-aluetta: Elämästä oppija, Suhteidenhoitaja, Itsensä arvostaja, Rajojen asettaja sekä Arkipäivän pyörittäjä. Jokainen osa-alue on osa suurta kokonaisuutta, jolla saavutetaan toimiva sekä hyvinvoiva elämä.

Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013.

3.5 Itsenäistymis suunnitelma hyvinvointia tukemassa

Hyvinvoinnilla voidaan käsittää kahta asiaa; yhteisön hyvinvointia sekä yksilön hyvinvointia. Yksilön hyvinvoinnin osa-alueita ovat sosiaaliset suhteet, sosiaalinen pääoma, onnellisuus sekä itsensä toteuttaminen.

THL (2019 c) kertoo raportissaan nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Vanhempien koulutustaso, sosioekonominen asema sekä perhesuhteiden muutokset vaikuttavat heidän lastensa kouluttautumiseen sekä muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Tytöillä ja pojilla on eroavaisuuksia, ja monet tytöt kokevatkin poikia useammin mielialaan liittyviä häiriöitä, kuten ahdistuneisuutta. Pojat taas kokevat sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia, kiusaamista sekä yksinäisyyttä useammin kuin tytöt.

Nuoruus luo mahdollisuuksia, haasteita sekä haavoittuvuutta. Osalle nuorista kasautuu nuoruusvuosina ongelmia, jotka näkyvät ulkoisesti häiriökäyttäytymisenä

tai sisäisesti henkisenä pahoinvointina. Joidenkin kohdalla nämä ongelmat helpottavat aikuisiässä. Osalla ongelmat eivät helpota ilman ulkoista tukea. (Nurmi, Aho-
nen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 150.)

Hyvinvointi on laaja käsite. Käsitettä avaa Hyvinvointia Utajärvellä (2019) hyvinvoinnin kuvan 2 mukaisella tavalla. Kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kuuluu useita osa-alueita, jotka kulkevat käsi kädessä. Yhden osa-alueen puutteellisuus vaikuttaa kokonaiskuvaan, joka voi horjuttaa yksilön psyykettä.

Itsenäistymissuunnitelmalla tarkoitetaan suunnitelmaa, joka toteutetaan asiakkaan kanssa yhteistyössä. Suunnitelmalla kartoitetaan asiakkaan tuentarve, arjen eri osa-alueilla, joita on kuvattu kuvissa 1 ja 2. Suunnitelmaan on molempien osapuolten tärkeä sitoutua, jotta luottamus sekä kiintymyssuhde säilyvät rikkumattomana. (Rannila J. 2016.)

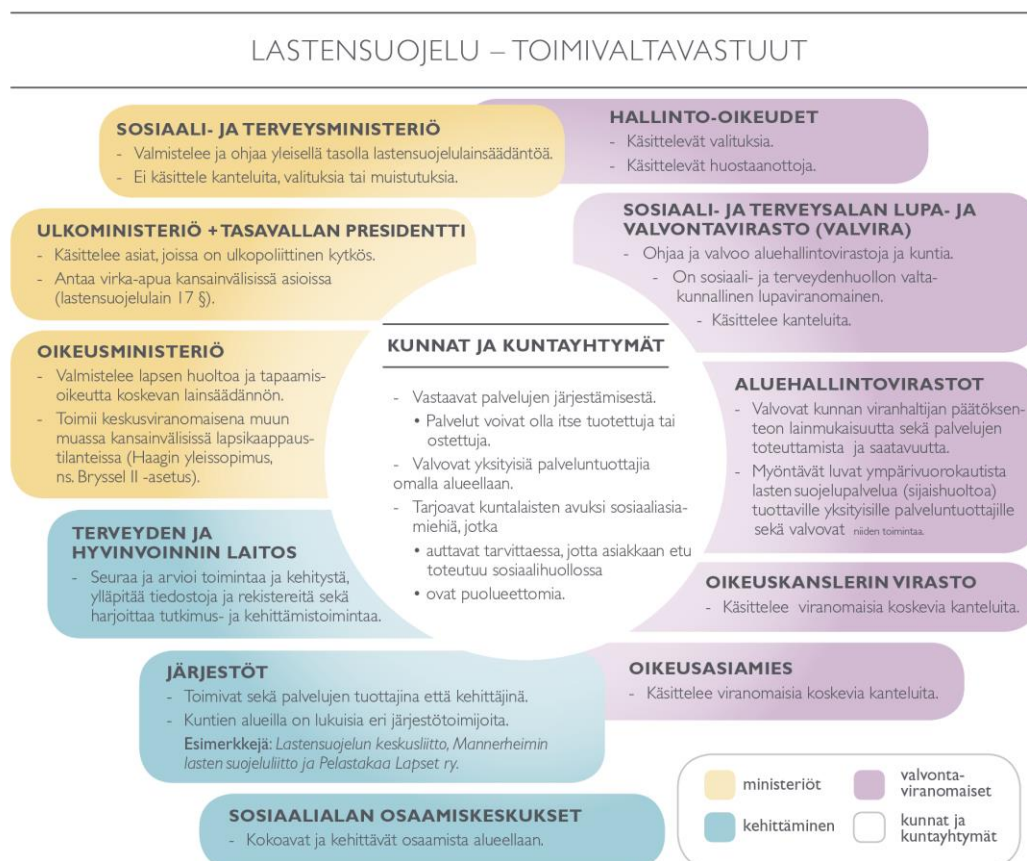

Kuva 2. Hyvinvointi ja terveys. Hyvinvointi Utajärvellä, HUUHTANEN m. 2019.

3.6 Lastensuojelun palvelujärjestelmä

Lastensuojelun palvelujärjestelmä tehtävänä on tukea ja edistää lapsen kehitystä ja kasvua. Palvelujärjestelmä on laaja kokonaisuus, jonka tulee toimia ennakkoidusti ja suunnitellusti. Tärkeää on kehittää, ohjata sekä valvoa järjestelmää niiden tahojen kanssa, jotka toimivat lasten ja perheiden hyvinvoinnin asialla.

Järjestelmä koostuu useista organisaatioista, joilla on eri tehtävät. Eri organisaatiot ja tahot on kuvattu Sosiaali- ja terveysministeriön havainnollistamassa kuva 3. Jokaisella taholla on oma toimialavastuu, jotka luovat palvelujärjestelmän ja mahdollistavat sen kehityksen, valvonnan sekä johtamisen. Keskeisessä asemassa ovat kunnat ja kuntayhtymät, joiden vastuulle kuuluu palveluiden järjestäminen joko itse, taikka ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Kuntien ja maakuntien tehtävä on myös valvoa palveluntuottajia omalla alueellaan.

Kuva 3. Lastensuojelun palvelujärjestelmä. Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.

3.7 Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtäviin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen suunnittelu, ohjaus sekä valvonta (Narikka 2004, 21). Tarkemmin ministeriön toimialoista säädetään valtioneuvoston ohjesäännön pykälässä (3.4.2003/262) § 22.

Sosiaali- ja terveysministeriö on jaettu osastoihin, ja osastojen tehtävät on lueteltu Sosiaali- ja terveysministeriön työjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosaston tehtäviin kuuluu maakuntien sosiaali- ja terveystalveluiden ohjaaminen, suunnittelu sekä kehittäminen. Osana tätä kehittämistyötä on sosiaali- ja terveystalveluiden tietohallinnan ja tietojärjestelmien yhteen toimivuus. Osasto ohjaa Kansaneläkelaitoksen sekä Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen toimintaa siltä osin kuin he ohjausta tarvitsevat. (519/2017.)

3.8 Valvira

Sosiaali- ja terveystalan lupa- ja valvontavirasto Valvira on valtakunnallinen sosiaali- ja terveystalan valvontaviranomainen. Valvira toimii yhteistyössä Aluehallintovirastojen kanssa, ja yhdessä virastot toteuttavat sosiaalihuollon valvontaohjelmassa kuvattua kuntien ja toimintayksiköiden valvontaa. (Valvira 2015 a.) Valvonta voi olla suunnitelmallista tai jälkikäteistä valvontaa. Jälkikäteinen valvonta voidaan käynnistää Valviran toimesta oma-aloitteisesti, esimerkiksi julkisuudessa esiintyneiden tietojen perusteella. Tavallisesti jälkikäteinen valvonta käynnistyy kanteluiden tai ilmoitusten perusteella. (Valvira 2015 b.)

Valviran tehtävänä on ohjata aluehallintovirastoja, jotta valtakunnallisesti sosiaalihuollon lupahallinto, ohjaus sekä valvonta ovat mahdollisimman yhdenvertaisia. Valvira myöntää toimintaluvat yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille silloin kun toiminta levittyy useamman aluehallintoviraston ulkopuolelle. (Valvira 2015 a.)

3.9 Aluehallintovirastot

Aluehallintovirastot (AVI) toimivat suoraan Valviran alla. Aluehallintovirastot toimivat omilla toiminta-alueillaan valvoen sosiaalipalveluiden tarjoajien toimintayksiköitä, sekä käsittelee alueen palveluita koskevat kantelut. Valvira voi ottaa kantelut käsittelyynsä, mikäli kyse on laajakantoisemmasta ja periaatteellisesti merkittävästä asiasta. (Valvira 2015 b.)

Aluehallintovirastojen tehtäviin kuuluu noudattaa ministeriön ja Valviran antamia ohjeistuksia. AVI:t hoitaa lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. AVI edistää peruspalvelujen saatavuutta, perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, ympäristönsuojelua sekä kestäväää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä toimialueellaan. (Aluehallintovirasto, 2019.)

Aluehallintovirastoja on Manner-suomessa kuusi, Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Lappi, Lounais-Suomi Länsi- ja Sisä-suomi sekä Pohjois-Suomi Kuva 3.

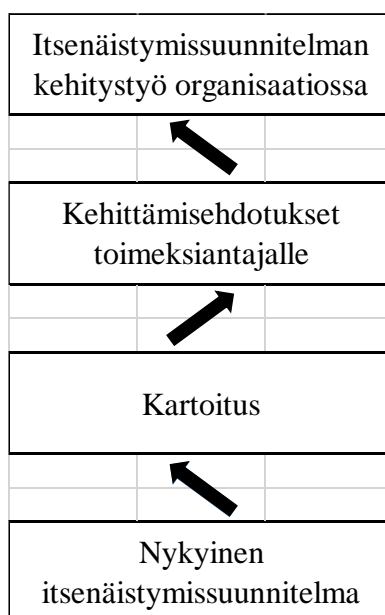

Kuva 4. Aluehallintovirastojen toiminta-alueet. Aluehallintovirasto 2019.

4 KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS

Opinnäytetyö on osa kehittämistyötä, ja kartoituksen tulosten avulla Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön henkilökunta voi päivittää itsenäistymissuunnitelmaansa. Kehittämistutkimus ei ole oma tutkimusmenetelmänsä, vaan se yhdistelee eri tutkimusmenetelmiä. Näitä menetelmiä käytetään kehittämis-kohteen ja tilanteen mukaan. Kehittämistutkimuksessa on aina pohjalla teoria tai teorit, joihin itse kehittäminen nojataan. Kehittämistyötä tehdään jatkuvasti organisaatioissa, ja kehittämistutkimus lähentelee tätä. Kehittämistutkimuksessa työelämän kohteita voivat olla prosessit ja toiminnot, palvelut, tuotteet sekä asiantilat. (Kananen 2012, 19-20.)

Kuvan 4 mukaan, nykyisen itsenäistymissuunnitelman ollessa nykytilanteeseen katsoen suppea, Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Oy:n Vastaanottoyksikön yksikönjohtaja on antanut toimeksiannon sen päivittämiseksi. Opinnäytetyön kartoitus sekä analyysi antavat pohjan kehittämistyölle. Kehittämisideat kootaan itsenäistymissuunnitelma -malliin (Liite 6) jotka tarjotaan toimeksiantajalle. Valmis kartoitus sekä itsenäistymissuunnitelman -malli esitellään työnantajalle.

Kuva 5. Opinnäytetyö osana kehittämistyötä

Kartoituksen avulla itsenäistymisen suunnitelman teemat tuodaan esille, ja esille nousseita teemoja peilataan jo olemassa olevaan teoriaan. Tutkimuksessa Vastaanoton nuorilta sekä henkilökunnalta kysytään itsenäistymisestä sekä sen suunnittelusta. Opinnäytetyön tarkoitus on aloittaa itsenäistymissuunnitelman kehittäminen, ja tutkimuksella suunnitelman teemat ovat yksilöllistetty vastaamaan Vastaanoton nuorten sekä henkilökunnan tarpeita.

4.1 Kyselyt

Kartoitus toteutetaan luomalla kysely nuorille sekä Vastaanoton henkilökunnalle. Molemmat osapuolet saavat omat kyselynsä, koska lähtökohtaisesti nuorten kyky vastata monimutkaisiin kysymyksiin on rajallisempi kuin henkilökunnalla. Vastaanotossa nuoria on sijoitettuna 7, sekä vakituista henkilökuntaa 9, sekä 2 esimiestä. Jokaiselle annetaan mahdollisuus vastata kyselyyn. Kysely toteutettiin verkkokyselynä sen eettisyyden vuoksi, näin verkossa täytetystä kyselystä ei voida päätellä vastaajaa. Liitteessä 3 on nuorille suunnattu kysely, sekä liitteessä 5 henkilökunnalle suunnattu kysely. (Liite 3, Liite 5) Ennen kyselyyn vastaamista nuoret ja henkilökunta saivat saatekirjeen (Liite 2, Liite 4), jossa avattiin kartoituksen tarkoitusta sekä ohjeistusta kyselyn täyttämiseen.

Nuorten kyselyn kysymykset on jaettu seuraaviin osa-alueisiin, Arjenhallinta, Palveluosaaminen sekä Itsenäistyminen (Liite 3). Kysymysten tarkoitus on ymmärtää nuorten lähtökohdat ja luoda näillä pohjaa tulevaan itsenäistymisen suunnitelmaan. Nuorten osallistaminen tutkimukseen pidetään tärkeänä, jotta nuorten näkemykset ja toivomukset näkyvät tulevassa itsenäistymisen suunnitelmassa.

Arjenhallinnalla tarkoitetaan kykyä suoriutua arjen askareista kuten siivoamisesta, ruuanlaitosta sekä omasta hygienian hoitamisesta. Kyselyssä käytettiin 4 portaista vastausmahdollisuutta (1=eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= osittain samaa mieltä sekä 4= samaa mieltä). Neutraalia vastausvaihtoehtoa ei annettu, koska se ei anna kartoitukselle mitään oleellista tietoa.

Palveluosaamista haluttiin kartoittaa, jotta mahdollisia organisaatioita voidaan esitellä nuorille. Nuoren itsenäistyttyä palveluverkosto voi olla vaikeakulkuinen, ja eri palveluita tunnistamalla nuorelle annetaan tarpeellinen kyky suunnata oikean organisaation puoleen tukea tarvitessaan. Palveluosaaminen koostuu sosiaali- sekä terveysalan palveluista, sekä muista hyvinvointipalveluista.

Itsenäistymisen osa-alueen kysymyksillä haluttiin nostaa nuorten toiveita ja ajatuksia koskien heidän itsenäistymistään. Nuorille annetaan vapaa sana vastata omien tunteuksiensa perusteella annettuihin kysymyksiin.

Henkilökunnan kysely koostui avoimista kysymyksistä (Liite 5). Tällä mahdollistetaan vapaa vastaus kaikkiin kysymyksiin. Tällöin henkilökunta kykeni tuomaan suoraan omat tunteuksensa sekä toiveensa näkyväksi vastauksissa. Kysymykset koskivat nykyistä itsenäistymisen suunnitelmaa sekä sen kehitystyötä. Kyselyssä on korostettu henkilökunnan kokemuspohjaa, ja haluttu että henkilökunta nostaa oman kokemuksensa pohjalta nuorten haasteita koskien itsenäistymistä.

5 KEHITTÄMISTOIMINNAN TULOKSEN KUVAUS

Nuorten sekä henkilökunnan kyselyt poikkeavat toisistaan, mutta niissä käsitellään kuitenkin samoja teemoja. Kyselyiden vastaukset analysoidaan erikseen, minkä jälkeen esiin nousseista teemoista koostetaan yhteinen johtopäätös. Kartoituksen tavoitteena onkin korostaa molempien osapuolten toiveita osana itsenäistymisen suunnitelman kehitystyötä. Lopuksi esitellään sitaatteja/otteita nuorten vastauksista.

5.1 Nuorten taustatiedot

Nuorten kysely on teemoitettu kolmeen osa-alueeseen: Arjenhallinta, Palveluosaaaminen sekä Itsenäistyminen (Liite 3). 7 nuoresta kyselyyn vastasi 4. Nuoret vastasivat joko omilla tietokoneillaan kyselyyn, jolloin opinnäytetyöntekijä lähetti linkin kyselyyn sähköpostiin. Nuorille, joilla ei ole omaa tietokonetta tarjottiin mahdollisuus vastata yksikön tietokoneella.

5.2 Arjenhallinta

Taulukossa 1 on kuvattu nuorten vastaukset koskien arjenhallintaa (Taulukko 1). Nuorten arjenhallinnan taidot ovat heidän omien tuntemuksiensa mukaan hyvät, ja suurin osa vastauksista on samaa mieltä väittämän kanssa. Poikkeuksina on Itsenäisesti aamuisin herääminen, Ruuanlaiton elintarvikkeet sekä laskujen maksaminen, jonka osa vastaajista kokee haasteelliseksi.

Taulukko 1. Nuorten vastaukset Arjenhallinnasta

Kysymys	Eri mieltä	Samaa mieltä
1. Kykenen itsenäisesti heräämään aamuisin.	1	3
2. Kykenen itsenäisesti valmistautumaan koulua, työpajaa taikka muuta arjen toimintaa varten.		4
3. Osaan pitää huolta omasta hygieniasta.		4
4. Kykenen pitämään huoneeni siistinä.		4
5. Tunnistan eri siivousvälineet tarpeeni mukaan.		4
6. Osaan valmistaa ruokaa.		4
7. Tunnistan ruuanlaitossa tarvitsemi elintarvikkeet.	1	3
8. Osaan tehdä ostoslistan.		4
9. Kaupassa käydessä löydän tarvitsemi raaka-aineet.		4
10. Kykenen suunnittelemaan rahankäyttöni tarpeideni mukaan.		4
11. Osaan maksaa laskuja.	2	2
12. Tunnen omat lääkkeeni.		4
13. Kykenen huolehtimaan lääkkeiden säännöllisestä ottamisesta.		4

5.3 Palveluosaaminen

Nuorten palveluiden tunnistamista kysyttiin kysymyksillä 14 ja 15. Nuoret olivat ristiriidassa ajanvarauksien kanssa. Puolet vastaajista kokee osaavansa varata ajan erinäisiin palveluihin, poisluettuna kuntoutuksen. Itsenäistymisen jälkeen tarve tukipalveluihin mahdollisesti lisääntyy, ja ajanvaraukset tulee hoitaa itsenäisesti.

Kaikki nuoret kokivat hallitsevansa lääkärinvastaanoton ajan varaamisen, sekä apteekissa asioinnin. Puolet vastaajista piti haasteellisena varata ajan sairaanhoitajan tapaamiseen, hammashoitolaan, laboratorioon sekä näyttöön. Kaikista haas-

teellisimpänä nuoret kokivat kuntoutukseen hakeutumisen. Kuntoutukseen hakemisessa yksikään vastaajista ei kokenut osaavansa ja tietävänsä, kuinka asian kanssa tulisi toimia.

Hyvinvointipalveluissa vastaajat tunnistivat seuraavat palvelut: Kela, Päihdehoito, Liikunta, Työpajatoiminta sekä Koulutus. Puolet vastaajista tunnistit: Palveluasuminen, Kunnan sosiaalipäivystys, Kuntoutus, Kriisikeskus sekä Kulttuuri. Neljästä vastaajasta ainoastaan yksi tunnisti Työ- ja elinkeino- palvelut.

5.4 Itsenäistyminen

Kysymykset 16-20 liittyivät itsenäistymiseen. Nuorten mielestä itsenäistymiseen liittyy ruuanlaitto, itsenäiseen asumiseen ja asunnon löytämiseen sekä työpaikan hankintaan. Nämä aiheina ovat oleellisia itsenäistymisessä, ja nuoret korostavatkin näitä samoja osa-alueita jokaisessa kysymyksessä.

Vaikeaksi nuoret kokevat asunnon sekä työpaikan löytämisen, Kelan tuet sekä laskujen maksamisen. Tässä korostuu kokemattomuus, ja nuoret toivovatkin laskujen maksun harjoittelun sisältyvän tulevaan itsenäistymisen suunnitelmaan. Kelan etuuksien hoitaminen on vaativa asia ja tätä nuoret pitävät tärkeänä myös harjoitella sekä saada tietoa kaikista tuista, joihin he ovat oikeutettuja. Asunnon löytämistä pidettiin myös haasteellisena, sekä tulevan asunnon sisustamista ja kalustamista.

Hyvinä asioina koetaan oma rauha, valta päättää omasta asumisestaan sekä työelämänpääsy. Jopa vastuullisuutta pidetään hyvänä asiana. Nuorten asioita hoidetaan aktiivisesti useiden ohjaajien toimesta, ja hoitaessaan omia asioita nuoret saavat it-seluottamusta pärjätä omassa arjessaan. Tätä nuoret kuitenkin haluavat harjoitella. Itsestään huolehtiminen, eri organisaatioiden kanssa tehtävä yhteistyö sekä palveluverkosto voivat olla haasteellisia, ja nuoret korostavat vastauksissaan omien asioiden hoitamisen harjoittelua.

Itsenäistymisen harjoittelun nuoret haluavat aloittaa keskimäärin noin 1 vuosi ennen sijoituksen päättymistä. Tälle harjoittelun aikavälille nuoret toivovat harjoittelua ruuanlaiton, Kelan yms. lomakkeiden täytön, laskujen maksun, sekä oman päivärytmin löytämisen aktiviteetin kautta.

Arjen täyttäminen tekemällä eri asioita, että löytää omat vahvuudet sekä heikkoudet, joka mahdollistaisi oman persoonan kehitystä.

Ruoanlaiton opetus, sekä perehdytys erinäisten lomakkeiden täyttämiseen. Esimerkiksi Kelan.

Oma rauha, valta päättää omasta asumismuodosta.

5.5 Henkilökunnan taustatiedot

Henkilökunnalle linkki kyselyyn lähetettiin työsähköpostiin, ja kartoituksesta informoitiin suullisesti sekä puhelimen välityksellä työyhteisön Whatsapp-ryhmässä.

5.6 Henkilökunnan vastaukset

Henkilökunnan kyselyyn vastasi 4 henkilökunnan jäsentä 11:sta. Osallistuneiden vastaukset antavat hyviä esimerkkejä nykytilanteesta, nuorten itsenäistymisestä sekä tulevan suunnitelman päivittämisestä. Henkilökunnan kyselyssä esitettiin 7 avointa kysymystä. Kysymykset käsittelevät Henkilökunnan kokemuksia itsenäistyvistä nuorista, nykyistä itsenäistymisen suunnitelmaa, sekä kuinka sitä tulee kehittää.

Kysymykset 1-2 (Liite 5) käsittelevät itsenäistymisen harjoittelua. Henkilökunnan mukaan, nuoren itsenäistymisen harjoittelu on hyvä aloittaa vähintään 1 vuosi ennen sijoituksen päättymistä. Itsenäistymisen harjoittelu alkaa perusasioista oman arjen hallinnassa kuten ruuanlaitosta. Perusasioita hallitessaan nuori jatkaisi itsenäistymistä siirtymällä itsenäistymisasuntoon, joka mahdollistaa opittujen taitojen jalostamisen ja yksinolemisen ilman ohjaajan tukea. Suunnitelmaan voisi sisäl-

lyttää kalenterin, johon kirjataan itsenäistymisen perusasioita. Pidemmällä tähtäimellä suunnitelmaan liitettäisiin vuosikello, josta ilmenisi koko itsenäistymisen harjoittelun kaari. Tämä olisi tärkeää tehdä nuoren kanssa yhteistyössä, jotta nuori saa osallistua yksilöllisen suunnitelman tekemiseen.

Näillä arjenhallinnan perusasioilla tarkoitetaan rahankäyttöä, ruuanlaittoa sekä omien asioiden hoitamista kuten varattujen aikojen peruuttaminen, laskujen maksaminen sekä lomakkeiden täyttö. Nämä asiat henkilökunta kokemuksensa perusteella arvioivat olevan nuorten suurimpia kompastuskiviä. Osassa vastauksissa esiintyy sana laitostuminen, jolla tarkoitetaan asiakkaiden passivoitumista omien asioiden hoitamisessa. Lastensuojelulaitoksissa on läsnä ohjaaja ympärivuorokautisesti, eikä nuorten tarvitse pärjätä ikinä yksin.

Arjenhallinta ei ole ylitsepääsemätöntä, ja vastaajat kokevatkin nuorilla olevan kykyä tähän mutta usko omaan toimintaan puuttuu. Nuorten itseluottamusta tulee vahvistaa, jotta he kykenevät hoitamaan omia asioitaan itsenäisemmin. Epävarmuuden vähentyessä nuoret huomaavat itse pärjäävänsä ilman kokoaikaista ohjausta.

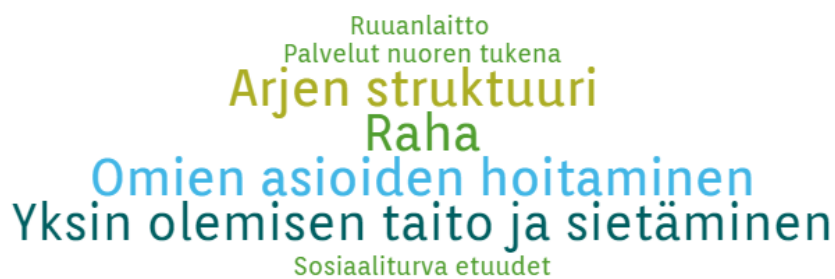
Nykyisen suunnitelman osallisuutta käsiteltiin kysymyksissä 3-4. (Liite 5) Nykyisellään itsenäistymisen suunnitelma ei vastaa nykytilannetta, ja se koetaankin riittämättömäksi. Osa vastaajista ei ollut edes tietoinen nykyisestä suunnitelmasta. Nykyisessä suunnitelmassa on esitetty itsenäistymisen harjoittelu pääpiirteittäin, ja sitä halutaan pilkkoa pienempiin kokonaisuuksiin sekä selkeyttää sen aikataulua.

Itsenäistymissuunnitelman kehittämistä käsiteltiin kysymyksissä 5-7. (Liite 5) Suunnitelma halutaan tuoda työväliseksi, joka on selvästi nähtävissä arjessa. Itsenäistymisen suunnittelu on jäänyt omaohjaajatiimin varaan, jolloin itsenäistymisen suunnittelu ei ole tasavertaista sekä -laatuista. Suunnitelmalta halutaan malli itsenäistymisen harjoittelun suunnitteluun, sekä monipuolistaa itsenäistymisen teemoja. Näitä teemoja voisi käsitellä yhdessä nuoren kanssa, jolloin saadaan nuoren oma ääni kuuluviin harjoittelun suunnittelussa. Henkilökunta korostaakin nuoren osallisuutta oman itsenäistymisen harjoitteluun, joka vahvistaa yhteistyötä sekä

motivoi suoriutumaan tulevista haasteista. Suunnitelman liitteeksi halutaan lisätä tehtäviä, jotka tukisivat tiedonhankinnassa sekä lomakkeiden täytössä.

Suunnitelmaan halutaan selkeyttä siihen, kuka ottaa vastuulleen sen käyttöönoton nuorten itsenäistyessä. Nuorten halutaan sitouttaa toimintaan ja sen kautta nostaa nuoren omatoimisuutta hänen itsenäistymistään kohtaan.

Itsenäistymisen suunnitelman tulevista teemoista kysyttäessä, henkilökunta nosti esille ruuanlaiton, arjen struktuurin, omien asioiden hoitamisen, sosiaaliturvaetuudet sekä palvelut niiden ympärillä, yksin elämisen taidon ja sietämisen sekä rahankäytön. Rahankäyttöä käsiteltiin laajemmin, ja siihen haluttiin lisätä laskujen maksaminen, budjetointi, sekä rahan käsite ja ymmärrys siitä, kuinka paljon elintarvikkeet sekä mahdolliset palvelut maksavat. Kuvan 6 tarkoitus on korostaa ja visualisoida, mitkä asiat nousivat useammin esille. Suurempi fontti tarkoittaa useamman vastauksen sisältäneen teeman.

Kuva 6. Henkilökunnan ajatuksia itsenäistymissuunnitelma -mallin teemoista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön nuorten sekä henkilökunnan toiveita kohti ajankohtaisempaa itsenäistymissuunnitelmaa.

Nuorten sekä henkilökunnan kyselyiden vastauksia analysoitaessa niistä löytyi samankaltaisuuksia. Molemmat vastaajaryhmät nostivat esille rahankäytön harjoittelua, nuoret vain laskujen maksamisen osalta ja henkilökunta rahankäyttöä laajemmin kokemuksiensa mukaan. Henkilöstön vastauksissa rahanhallinnalla tarkoitettiin: Budjetointia, Rahankäyttöä kaupassa käydessä sekä Ymmärrystä siitä, kuinka paljon tuotteet sekä palvelut maksavat.

tämä ei ole lause. Osalla nuorista on pitkä eri laitossijoitusten historia, eikä heidän ole tarvinnut ottaa vastuuta laskujen maksamisesta, eivätkä he näe arjessaan laskujen maksua.

Rahankäyttö nousi jokaisen vastaajan teemoissa, ja rahankäyttöä avattiin muissakin kysymyksissä. Ruuanlaitto jäi suoraan teemoittamisessa vähäiseksi, mutta sitäkin käsiteltiin runsaasti muissa kysymyksissä.

Nuorten tietämys ja osaaminen terveys- sekä hyvinvointipalveluita kohtaan oli keskiarvallisesti hyvä, mutta henkilökunta korosti tukemista palveluosaamisessa. Palveluverkostossa eksyy helposti, varsinkin jos ei tiedä tai tunnista palveluita tarjoavia organisaatioita. Tärkeänä pidetäänkin palveluiden kartoitusta nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan. Isona poikkeuksena nuorten palvelutietämyksessä olivat TE-palvelut.

TE-palveluiden tulisi olla jokaisella tiedossa. TE-palvelut ovat elintärkeä työ- sekä harjoittelupaikan hankinnassa. TE-palvelut antavat kulutaakin kalliimpia ohjeita sekä mahdollisuuksia tukea niin työ- ja harjoittelupaikkojen hankinnassa kuin taloudellista tukea. TE-palvelut (2019) sivuillaan ohjeistaa työttömäksi työnhakijaksi

hakeutumista. Tällä ilmoituksella asiakkaat ovat oikeutettuja hakemaan Kelasta työttömyysetuutta työnhakemisen ajaksi (Kela 2019).

6.1 Luotettavuus

Työ on luotettava, koska kyselyt täytettiin verkossa omalla ajalla. Vastaajat saivat käyttää oman aikansa kysymyksiin vastaamiseen ja verkkokysely mahdollisti täyden anonyymiuden. Työn tarkoitus on pohjustaa tulevaa itsenäistymisen suunnitelman kehitystyötä, sekä saada nuoret osalliseksi suunnitelman kehityksessä. Nuoret saivat äänensä kuuluviin. Kartoitus on ajankohtainen ja tuore, ja siihen osallistuneet ovat jollain tapaa kytköksissä aiheeseen. Osalla nuorista itsenäistyminen on alkutekijöissään, ja osalla sen suunnittelu on jo aloitettu. Tämä asettelu mahdollisti sen, että vastauksissa näkyi molempia osapuolia; niitä, jotka elävät tällä hetkellä itsenäistymisen keskellä sekä niitä, jotka eivät välttämättä ole antanut ajatustakaan koko aiheeseen.

6.2 Hyödynnettävyys sekä siirrettävyys

Kartoitus on sen käyttötarkoitukseen soveltuva. Tarkoituksena oli kartoittaa Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön nuorten sekä henkilökunnan tuntemuksia ja toiveita tulevaa itsenäistymisen suunnitelman kehitystyötä. Vastaukset vastasivat tarpeeseen, ja nuoret osallistuivat vastaamiseen hyvin. Henkilökunnan osallistuminen oli heikompaa, ja vastaajamäärä jäi reilusti alle arvioidun. Vastaukset käsittelivät kuitenkin hyvin aihetta ja antoi pohjaa tulevan suunnitelman kehitystyötä varten.

Kartoitus on käyttökelpoinen nimenomaan sen tarkoitettua käyttöä varten. Kartoitusta ei ole tarkoitettu tarkasteltavaksi suuremmassa mittakaavassa, vaan hyödyntää ja yksilöidä itsenäistymisen suunnitelman kehitystyö Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikköön. Kartoitusta ei ole tarkoitettu siirrettäväksi muiden Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron yksiköihin. Muiden yksiköiden kartoituksia voidaan peilata tämän opinnäytetyön lopputulokseen, mutta ei suoraan hyödyntää muissa kehitystyöissä.

6.3 Johtopäätökset

Tällä opinnäytetyöllä ja kartoituksella luotiin itsenäistymissuunnitelma -malli, joka tukee tulevaa kehitystyötä, vaikka vastaajien osallistuminen jäikin alhaiseksi. Nuorten vastauksien osalta on vaikea päätellä, mikä todellinen nykyisten nuorten palveluosaamisen tilanne on. Kartoitus olikin katsaus aiheeseen, sekä mahdollisti nuorten osallistumisen kehitystyötä varten. Henkilökunta vastasi täsmällisesti ja laajasti annettuihin kysymyksiin. Henkilökunnasta kyselyyn vastasi 4 osallistujaa 11:sta. Tulevan suunnitelman teemoittaminen jää henkilökunnan vastuulle, mikä mahdollistaa vaikuttamisen itsenäistymissuunnitelman sisältöön sen valmistuessa.

Olen laatinut kehittämistyön tueksi itsenäistymissuunnitelma -malli (Liite 6), josta löytyy nuorten ja henkilökunnan esiin nostamia teemoja. Teemojen ympärille lisätään ohjeistusta sekä tehtäviä, jotka helpottavat kyseisen teeman suorittamista ja arviointia.

Kartoituksella saatiin nuoret osallistumaan paremmin kuin henkilökunta. Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksiköstä on jo itsenäistynyt nuoria ennen riittävän laajaa suunnitelmaa, ja suunnittelu ja toteutus on ollut omaohjaajatiimin vastuulla. Työntekijöissä on kuitenkin eroja, ja se mitkä valmiudet omaohjaajalla on ollut itsenäistymisen suunnitteluun ja toteutukseen ei ole tasalaatuista, ja asiat tehdään oman ammattitaidon ja kokemuksen mukaan. Tilanne voi olla mutkikas, jos nuori ei itsekään tunnista omia tarpeitaan eikä osaa kysyä oikeanlaista tukea itsenäistyessään. Itsenäistyminen suunnitelmalla saadaan laadukasta sekä tasalaatuista, tavoitteellista että uusi työmenetelmä työyhteisöön.

Tämän opinnäytetyön lopputuloksena olen mallintanut itsenäistymisen harjoittelun taulukkoon 5. Taulukossa on yksilöllinen mallinnus, josta ilmenee, että harjoittelu tulisi aloittaa vuosi ennen nuoren sijoituksen päättymistä. Taulukolla halutaan kuvata eri prosessien päällekkäisyydet ja lineaarinen kulku. Harjoittelu aloitetaan suunnittelemalla itsenäistyminen nuoren kanssa. Tärkeää on kartoittaa nuoren tilanne, ja suunnitella harjoittelu nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Taulukko 2. Mallinnus yksilöllisestä itsenäistymissuunnitelman käyttöönotosta.

Itsenäistymisen harjoittelu								
	12 kk		8 kk		6 kk		2kk	
Vuosi ennen sijoituksen päättymistä	Itsenäistymissuunnitelma mallin käyttöönotto						Sijoitus päättyy	
		Arjenhallinnna perusasioiden harjoittelu ohjatusti sekä arviointi						
			Arjenhallinnan perusasioiden harjoittelu itsenäistymisasunnossa sekä arviointi					

Jälkihuolto sekä itsenäistymisen ovat ajankohtainen aihe, koska jälkihuollon ikäraja nostettiin 1.1.2020 21-ikävuodesta 25-ikävuoteen. Tämä antaa paremmat mahdollisuudet jälkihuollolla puuttua epäkohtiin ja tukea nuorta tämän arjenhallinnassaan. Muutos on hyvä, vaikka Sosiaali- ja terveysministeriön loppuraportissa (Toimiva Lastensuojelu selvitysryhmän loppuraportti 2013) nostetaan esille lastensuojeluyksiköiden puutteellinen itsenäistymisen valmentaminen. Tällä kartoituksella puututaan nimenomaisesti tähän ongelmaan ja kehitetään Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelmaa. Itsenäistymissuunnitelman tarkoitus on valmentaa nuoria olemaan valmiimpia itsenäiseen elämään, ja se takaa laadukkaan sekä tasalaatuisen, tavoitteellisen työmenetelmän.

6.4 Jatkotutkimusaiheet

Tämän opinnäytetyön kartoituksen tarkoituksena on ollut kehittää alustava malli ja idea nuorten itsenäistymissuunnitelmasta Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikköön. Kehitystyö jatkuu henkilökunnan vastuulla. Jatkotutkimushaasteena esitänkin, että uuden itsenäistymissuunnitelma -mallin käyttöönoton myötä tilanne kartoitetaan uudelleen. Miten uusi malli on toiminut?

6.5 Oman osaamisen kehittyminen

Kartoitus on toteutettu yhteistyössä Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön kanssa. Kartoitus on lähtenyt tarpeesta, joka on huomattu organisaatiossa yksikön muuttuneen toimintamallin myötä. Työ on rajattu vastaamaan sen tarkoitusta, joka on kehittää Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelmaa. Kartoituksen tulokset on sisällytetty itsenäistymissuunnitelma -malliin (Liite 6), ja tulokset puhuvat puolestaan.

Ajankäyttö kartoitusta tehdessä ei ollut riittävän tehokasta. Kartoitusta tehdessä en täysin ymmärtänyt tulevan työn määrää, mikä aiheutti kartoituksen valmistumisen venymisen. Kartoitukselle ei kuitenkaan ollut ehdotonta takarajaa, joten Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikkö saa valmiin itsenäistymismallin käyttöönsä keväällä 2020.

Ammatillista kasvua on tapahtunut koko opinnäytetyön tekemisen aikana. Tutustuminen sosiaalialan kirjallisuuteen koskien lastensuojelua, nuorisopsykiatria sekä itsenäistymistä on vahvistanut omaa osaamistani lastensuojelun kentällä. Lastensuojelua ohjaa useita lakeja, joista jokaista on haasteellista tuntea. Lait yleisesti, sekä niiden merkitys lastensuojelussa onkin tullut tutummaksi opinnäytetyön edetessä.

Opinnäytetyössä tekisin toisin: Nuorten kyselyssä (Liite 3) kysymyksessä 15 ”Tiedän seuraavista hyvinvointipalveluista”, käyttäisin ”tiedän” sanan sijasta ”tunnistan”. ”Tunnistan” sana on kevyempi, helpompi ymmärtää ja samaistua. Kyselyihin vastaamiseen olisi voinut varata enemmän aikaa, mikä mahdollisesti olisi lisännyt osallistumista. Henkilökunnalta olisi voinut tiedustella henkilökohtaisia sähköposteja, koska työsähköpostin seuranta ei välttämättä ole yhtä aktiivista kuin henkilökohtaisen. Saatekirjeitä kirjoittaessa opinnäytetyön lopullinen nimi olisi pitänyt olla jo tiedossa, koska nyt saatekirjeissä mainittu opinnäytetyön nimi on eri kuin lopullisessa työssä.

7 LÄHTEET

A. Korhonen & T. Sormunen, 2016. Itsenäistymiskansio lastensuojelun sijaishuollon toimintayksikköön. Opinnäytetyö. Porin Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.9.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117786/Korhonen_Sormunen_HELSINKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y

A. Marjamaa & T. Tsutsunen, 2016. Kohti itsenäistä elämää- ammatillisen ohjauksen merkitys nuoren itsenäistymisessä. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.9.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106275/Marjamaa_Tsutsunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Aluehallintovirasto 2019. Aluehallintovirastot. Viitattu 7.11.2019. <https://www.avi.fi/web/avi/aluehallintovirastot>

Aluehallintovirasto, 2019. Aluehallintovirastot. Viitattu 8.1.2020. https://www.avi.fi/avi-theme/images/Avi/aluevalinta_avi.png

Arjessa Oy a, 2019. Arjessa. Viitattu 22.4.2019. <https://www.arjessa.fi/arjessa>

Arjessa Oy b, 2019. Nuorisopsykiatrinen Asumiskoti Puro – Parempi tulevaisuus nyt! Viitattu 22.4.2019. https://www.arjessa.fi/toimipisteet/lastensuojelun_laitospalvelut/nuorisopsykiatrinen_asumiskoti_puro

Arjessa Oy c, 2019. Arjessa, toimintamme ytimessä. Viitattu 5.1.2020. https://www.arjessa.fi/arjessa/toimintamme_ytimessa

Gägglund T-B. 1985. Nuorisopsykiatriset hoitomuodot. 313-321. Teoksessa Nuoruusiän psykiatria. Toim. Hägglund T-B. Tammi. Jyväskylä. Gummerus.

Hakoniemi J. 2013. Lastensuojelun jälkihuolto nuorten itsenäistymistä tukemassa. Ylempi AMK opinnäytetyö. Viitattu 26.2.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68555/Jenni_Hakoniemi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Huuhtanen, M. 2019. Hyvinvointi Utajärvellä. Viitattu 8.1.2020. <https://www.uta-jarvi.fi/images/Kuvituskuvat/Hyvinvointi.jpg>

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Tampereen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kananen, J. 2013. Case- tutkimus opinnäytetyönä. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja.

Kela 2019. Henkilöasiakkaat, Työttömyysturvaa Kelasta?. Viitattu 20.11.2019. <https://www.kela.fi/tyottomyysetuutta-kelasta>

Kumpulainen K. 2004. Häiriöiden esiintyvyys ja luokittelu, 130-141. Teoksessa Lasten- ja nuorisopsykiatria. Toim. Moilanen I., Räsänen E., Tamminen T., Almqvist F., Piha J., Kumpulainen K. Duodecim Oy. Jyväskylä. Gummerus.

L 13.04.2007 /417. Lastensuojelulaki. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10>

L 13.04.2007 /417. Lastensuojelulaki. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10>

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

L 16,8,1996/619. Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960619>

L 22.9.2000/812. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

L 263/2015. Perhehoitolaki. Säädös tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150263>

L 3.4.2003/262. Valtioneuvoston ohjesääntö. Säädos tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 7.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030262>

L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Säädos tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 7.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

L 519/2017. Sosiaali- ja terveysministeriön työjärjestys. Säädos tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 7.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170519>

L 8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Säädos tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

L6.6.2003/434. Hallintolaki. Säädos tietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 19.11.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Laaksonen S. 2004. Jälkihuolto-opas. Lastensuojelun Keskusliitto ry. Helsinki. Gummerus kirjapaino Oy.

Laaksonen, S. 2004. Jälkihuolto-opas. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi. Lastensuojelun Keskusliitto, Helsinki.

Lehto-salo, P. & Sinkkonen, J. Sijoitettujen lasten ja nuorten kanssa työskentely. Teoksessa Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria, 763-766. Toim. Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. 1.-2 painos. Printon. Tallinna. Oy Duodecim.

Mäkäräinen S. 2016. Nuortenlinkki.fi sivuston verkkojulkaisu Itsenäistyminen. Viitattu 14.1.2020. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsenaistyminen>

Narikka J. 2004. Palvelujen järjestäminen, hallinto, ohjaus ja rahoitus. 21-60 Teoksessa Lastensuojelu tänään. Toim. Puonti A., Saarnio T. & Hujala A. Tammi. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä

Nurmu, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. WSOY Oppimateriaalit Oy.

P. Vahvaselkä-Valkonen & T. Wester, 2019. Laitossijaishuollosta kohti itsenäistä elämää. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.9.2019. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159677/Vahvaselka_Valkonen_Paivi_Wester_Taru.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rannila J. 2016. Nuorisoasuntoselvitys. Viitattu 26.2.2020. <http://www.jukkaranila.fi/selvitys/tuettu.html>

Rautiainen T. 2018. Apuna nuoren itsenäistymisessä, Itsenäistymiskansio Pienryhmäkoti Kastanjassa. Ylempi AMK opinnäytetyö. Viitattu 26.2.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151323/Rautiainen_Terhi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Roodbol P.F. 2010. Multiprofessional education to stimulate collaboration: a circular argument and its consequences. Viitattu 26.2.2020. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3140349/pdf/ZMA-27-28.pdf>

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa – käsikirja arjen toimintaan. Edita Prima Oy, Helsinki. Edita Publishing Oy.

Siurala L, 2011. Moniammatillinen työ ja sen siirtyminen verkkonuorisotyöhön. 140-183. Teoksessa Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Toim. Aaltonen K. Tietosanoma Oy. Tallinna. AS Pakett.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. FI, Ajankohtaista, Artikkelit, Sijoitettujen lasten perusoikeudet vahvistuvat – jälkihuollon ikärajaksi 25 vuotta. Viitattu 22.11.2019. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sijoitettujen-lasten-perusoikeudet-vahvistuvat-jalkihuollon-ikarajaksi-25-vuotta

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:19, Toimiva lastensuojelu Selvitysryhmän loppuraportti. Viitattu

4.8.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74483/Toimiva%20lastensuojelu%20loppuraportti_final_19062013.pdf?sequence=1&isAllowed=y

STT 2019. Lastensuojelun viimeinen vaihe pian aikuistumisen ensimmäinen. Pohjalainen, numero 144, julkaisupäivä 29.5.2019, sivu 19.

Te- palvelut 2019. Näin asioit kanssamme, näin aloitat työnhakusi. Viitattu 20.11.2019. https://www.te-palvelut.fi/te/fi/nain_asioit_kanssamme/te_palvelut/asiakkaana_tepalveluissa/index.html

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2019 a. Tilastoraportti, Lastensuojelu 2018. Viitattu 17.9.2019. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138211/Tr23_19_LASU.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2019 b. Thl.fi, käsikirjat, lastensuojelun käsikirja, työprosessit, lastensuojeluilmoitus ja lastensuojeluasian vireille tulo. Viitattu 7.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2019 c. Thl.fi, aiheet, hyvinvointi- ja terveyserot, eriarvoisuus, elämäntulo, nuoret. Viitattu 7.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2019 d. Thl.fi, käsikirjat, lastensuojelun käsikirja, työprosessit, mitä on lastensuojelu, lastensuojelun palvelujärjestelmä. Viitattu 3.3.2020. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma>

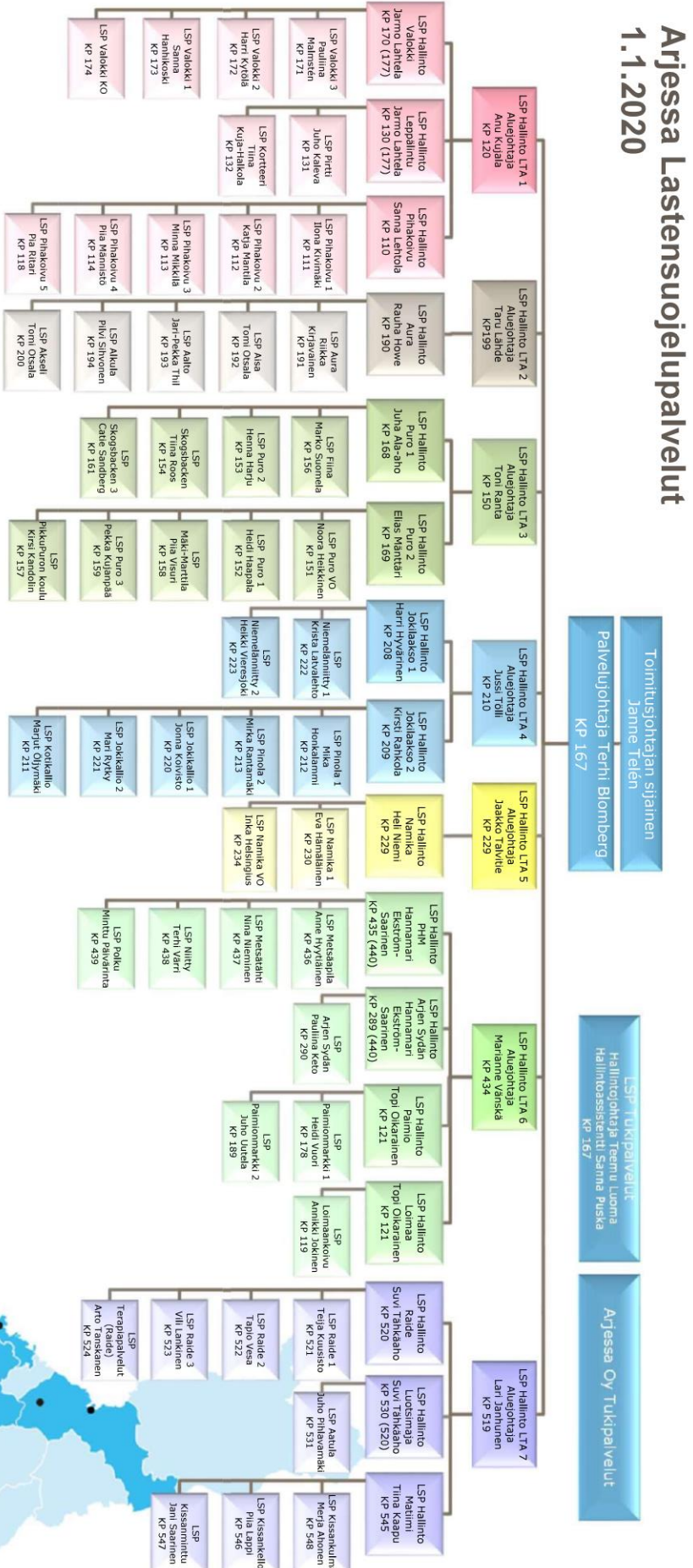
Valvira 2015 b. Sosiaalihuolto, sosiaalihuollon valvonta. Viitattu 7.11.2019. <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-valvonta>

Valvira 2015, a. Sosiaalihuolto. Viitattu 7.11.2019. <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto>

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä, 2013. Itsenäistyvän nuoren rooli-kartta. Viitattu 14.1.2020. http://www.vslk.fi/uploads/Itsenaisytyvan_nuoren_rooli-kartta.jpg

Viljamaa J. 2017. Mitä minä teen tämän teinin kanssa. Minerva kustannus Oy. Juva. Bookwell Digital Oy.

Liite 1 Arjessa Oy:n Lastensuojelun organisaatiokartta.

Liite 2. Saatekirje Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön nuorille.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kyselyn tavoitteena on kartoittaa Vastaanoton henkilöstön sekä nuorten ajatuksia itsenäistymisestä sekä sen suunnittelusta.

Tällä kyselyllä on tarkoitus parantaa ja kehittää Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelmaa. Toivon, että osallistut ja vastaat rehellisesti kaikkiin kysymyksiin. Kysymykset liittyvät arjen hallintaan, sosiaali- ja terveystalvieluihin sekä itsenäistymiseen. Sinulla on mahdollisuus myös antaa muuta palautetta. Vastaamalla tähän kyselyyn voit vaikuttaa itsenäistymissuunnitelman sisältöön.

Tutkimuksen tekijä:

Miska Kinnarinen, sosionomi opiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta
Tuloksia käytetään opinnäytetyössä ”Pohjanmaalta kotia, Itsenäistymissuunnitelman kehitystyö Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikköön.”
Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön yksikönjohtaja Noora Heikkinen on antanut luvan tälle opinnäytetyölle.

Kysely suoritetaan anonymisti, jolloin jokaisen osallistujan henkilöllisyys pysyy salassa. Aineistoa analysoi ainoastaan opinnäytetyön tekijä sekä tekijän ohjaava opettaja. Aineiston analyysin valmistuessa ja työn ollessa julkaisukelpoinen, alkuperäiset kyselylomakkeet ja vastaukset tuhotaan asianmukaisesti.

Yst. terv. Miska Kinnarinen, Vamk.
e1600808@edu.vamk.fi

Ohjaava opettaja
Heidi Blom
Puh: 020 466 3348
S-posti: heidi.blom@vamk.fi

Kiitokset vastauksistanne jo etukäteen!

Liite 3. Kysely Saatekirje Nuorisopsykiatrin Asumiskoti Puro Vastanottoyksikön nuorille.

ARJEN HALLINTA

Vastaa seuraaviin kysymyksiin valitsemalla vaihtoehto, joka vastaa parhaiten nykytilannettasi

	Eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä
1. Kykenen itsenäisesti heräämään aamuisin.	☐	☐	☐	☐
2. Kykenen itsenäisesti valmistautumaan koulua, työpajaa taikka muuta arjen toimintaa varten.	☐	☐	☐	☐
3. Osaan pitää huolta omasta hygieniasta.	☐	☐	☐	☐
4. Kykenen pitämään huoneeni siistinä.	☐	☐	☐	☐
5. Tunnistan eri siivousvälineet tarpeeni mukaan.	☐	☐	☐	☐
6. Osaan valmistaa ruokaa.	☐	☐	☐	☐
7. Tunnistan ruuanlaitossa tarvitsemani elintarvikkeet.	☐	☐	☐	☐
8. Osaan tehdä ostoslistan.	☐	☐	☐	☐
9. Kaupassa käydessä löydän tarvitsemani raaka-aineet.	☐	☐	☐	☐
10. Kykenen suunnittelemaan rahankäyttöni tarpeideni mukaan.	☐	☐	☐	☐
11. Osaan maksaa laskuja.	☐	☐	☐	☐
12. Tunnen omat lääkkeeni.	☐	☐	☐	☐
13. Kykenen huolehtimaan lääkkeiden säännöllisestä ottamisesta.	☐	☐	☐	☐

PALVELU OSAAMINEN

Vastaa seuraaviin kysymyksiin valitsemalla oikeat vaihtoehdot

14. Osaan varata ajan ja tiedän kuinka toimia

- Lääkäriaika
- Sairaanhoidajan tapaaminen
- Näytteenotto
- Laboratorio
- Hammashoitola
- Apteekki
- Kuntoutus

15. Tiedän seuraavista hyvinvointipalveluista

- Te-palvelut
- Kela
- Työpajatoiminta
- Palveluasuminen
- Kunnan sosiaalipäivystys
- Kuntoutus
- Päihdehoito
- Kriisikeskus
- Liikunta
- Kulttuuri
- Koulutus

ITSENÄISTYMINEN

Seuraavissa kysymyksissä vastaa kirjoittamalla annettuun tekstikenttään.

16. Mitä itsenäistymisestä tulee ensimmäisenä mieleen?

17. Listaa 3-5 asiaa, jotka koet vaikeaksi itsenäistymisessä. Perustele.

18. Listaa 3-5 asiaa, jotka koet hyväksi itsenäistymisessä. Perustele.

19. Kerro lopuksi omin sanoin, kuinka haluaisit itsenäistymisen harjoittelun aloitettavan, sekä missä vaiheessa olisi hyvä aloittaa itsenäistymisen harjoittelu:

20. Mitä muuta haluat sanoa, joka voisi kehittää Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanoton itsenäistymissuunnitelmaa?

Liite 4. Saatekirje Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön henkilökunnalle.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kyselyn tavoitteena on kartoittaa Vastaanoton henkilöstön sekä nuorten ajatuksia itsenäistymisestä sekä sen suunnittelusta.

Tällä kyselyllä on tarkoitus parantaa ja kehittää Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön itsenäistymissuunnitelmaa. Toivon, että osallistut ja vastaat rehellisesti kaikkiin kysymyksiin. Kysymykset liittyvät arjen hallintaan, sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä itsenäistymiseen. Sinulla on mahdollisuus myös antaa muuta palautetta.

Tutkimuksen tekijä:

Miska Kinnarinen, sosionomi opiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta.

Tuloksia käytetään opinnäytetyössä ”Pohjanmaalta kotia, Itsenäistymissuunnitelman kehitystyö Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikköön.”

Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puron Vastaanottoyksikön yksikönjohtaja Noora Heikkinen on antanut luvan tälle opinnäytetyölle.

Kysely suoritetaan anonymisti,

jolloin jokaisen osallistujan henkilöllisyys pysyy salassa.

Aineistoa analysoi ainoastaan opinnäytetyön tekijä sekä tekijän ohjaava opettaja.

Aineiston analyysin valmistuessa ja työn ollessa julkaisukelpoinen, alkuperäiset kyselylomakkeet ja vastaukset tuhoetaan asianmukaisesti.

Yst. terv. Miska Kinnarinen, Vamk.

e1600808@edu.vamk.fi

Ohjaava opettaja

Heidi Blom

Puh: 020 466 3348

S-posti: heidi.blom@vamk.fi

Kiitokset vastauksistanne jo etukäteen!

Liite 5. Kysely Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanottoyksikön henkilökunnalle.

ITSENÄISTYMINEN

1. Milloin ja miten voisi nuoren itsenäistymisen harjoittelu alkaa?

2. Listaa oman työkokemuksesi mukaan 3-5 itsenäistyvän nuoren haastetta.

ITSENÄISTYMISEN SUUNNITTELU

3. Mitä hyvää on yksikön nykyisessä itsenäistymissuunnitelmassa?

4. Mitä nykyisestä itsenäistymissuunnitelmasta puuttuu?

5. Miten itsenäistymissuunnitelman tulisi tukea nuoren itsenäistymisen harjoittelua. Perustelee.

6. Listaa oman työkokemuksesi perusteella, mitä teemoja haluat korostaa tulevassa itsenäistymissuunnitelmassa? (Arjen hallinta, ruuan laitto, rahan käyttö yms.)

7. Mitä muuta haluat sanoa, joka voisi kehittää Nuorisopsykiatrisen Asumiskoti Puro Vastaanoton itsenäistymissuunnitelmaa?

Liite 6. Itsenäistymissuunnitelma -malli

Itsenäistymissuunnitelma -mallin sisällys

1. LÄHTÖTILANNE
2. VIIKKO-OHJELMA
3. VUOSIKALENTERI
4. ARJENHALLINTA
5. PALVELUOSAAMINEN
6. YKSINOLEMISEN SIETÄMINEN
7. VERKOSTOITUMINEN
8. ITSENSÄ KEHITTÄMINEN

LÄHTÖTILANNE

Arvioidaan yhdessä nuoren kanssa nuoren lähtötilanne

1. Kykenen itsenäisesti heräämään aamuisin.
2. Kykenen itsenäisesti valmistautumaan koulua, työpajaa taikka muuta arjen toimintaa varten.
3. Osaan pitää huolta omasta hygieniasta.
4. Kykenen pitämään huoneeni siistinä.
5. Tunnistan eri siivousvälineet tarpeeni mukaan.
6. Osaan valmistaa ruokaa.
7. Tunnistan ruuanlaitossa tarvitsemani elintarvikkeet.
8. Osaan tehdä ostoslistan.
9. Kaupassa käydessä löydän tarvitsemani raaka-aineet.
10. Kykenen suunnittelemaan rahankäyttöni tarpeideni mukaan.
11. Osaan maksaa laskuja.
12. Tunnen omat lääkkeeni.
13. Kykenen huolehtimaan lääkkeiden säännöllisestä ottamisesta.

VIKKO-OHJELMA

Viikko-ohjelmaan voidaan merkitä viikoittaiset tapahtumat, sekä käydä tulevan viikon muutokset nuoren kanssa läpi edeltävän viikon aikana. Viikko-ohjelmaan voidaan myös merkitä tulevat asioinnit kuten laboratorio käynnit.

KLO	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI	LAUANTAI	SUNNUNTAI
8:00							
9:00							
10:00							
11:00							
12:00							
13:00							
14:00							
15:00							
16:00							
17:00							
18:00							
19:00							
20:00							
21:00							
22:00							

Toisessa mallissa tarkoitus on seurata nuoren oman hygienian hoitoa, viikon liikuntasuoritukset sekä yksikön vastuualueiden (siivous yms.) hoitaminen. Tätä viikko-ohjelma pohjaa voidaan soveltaa nuoren sijoituksen päätyttyä omassa asunnossa, tarkoituksena tukea yksinolemista, oman ympäristön kunnossapidosta sekä fyysisen kunnon ylläpidossa ja vahvistamisessa.

VKO	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI	LAUANTAI	SUNNUNTAI
SUIHKU							
HAMPAIDEN PESU							
VASTUUALUE							
HUONEEN SIIVOUS							
LIIKUNTA							
PYYKINPESU							

S=SALI
K=KEVYT
H=HIKI

VUOSIKALENTERI

Vuosikalenteriin voidaan merkata eri kuukausien tavoitteet, sekä tulevia tehtäviä sekä jokaisen teeman arviointi päivämäärät.

Tammikuu 2020		Helmikuu 2020		Maaliskuu 2020		Huhtikuu 2020		Toukokuu 2020		Kesäkuu 2020	
K 1	Uudenvuodenpäivä	L 1		S 1		K 1		P 1	Vappu	M 1	23
T 2		S 2		M 2	10	T 2		L 2		T 2	
P 3		M 3	6	T 3		P 3		S 3		K 3	
L 4		T 4		K 4		L 4		M 4	19	T 4	
S 5		K 5		T 5		S 5		T 5		P 5	
M 6	Loppiainen	2	T 6	P 6		M 6	15	K 6		L 6	
T 7		P 7		L 7		T 7		T 7		S 7	
K 8		L 8		S 8		K 8		P 8		M 8	24
T 9		S 9		M 9	11	T 9		L 9		T 9	
P 10		M 10	7	T 10		P 10	Pitkäperjantai	S 10		K 10	
L 11		T 11		K 11		L 11		M 11	20	T 11	
S 12		K 12		T 12		S 12	Pääsiäispäivä	T 12		P 12	
M 13	3	T 13		P 13		M 13	2. pääsiäispäivä	16	K 13	L 13	
T 14		P 14		L 14		T 14		T 14		S 14	
K 15		L 15		S 15		K 15		P 15		M 15	25
T 16		S 16		M 16	12	T 16		L 16		T 16	
P 17		M 17	8	T 17		P 17		S 17		K 17	
L 18		T 18		K 18		L 18		M 18	21	T 18	
S 19		K 19		T 19		S 19		T 19		P 19	Juhannusaatto
M 20	4	T 20		P 20		M 20	17	K 20		L 20	Juhannuspäivä
T 21		P 21		L 21		T 21		T 21	Helatorstai	S 21	
K 22		L 22		S 22		K 22		P 22		M 22	26
T 23		S 23		M 23	13	T 23		L 23		T 23	
P 24		M 24	9	T 24		P 24		S 24		K 24	
L 25		T 25		K 25		L 25		M 25	22	T 25	
S 26		K 26		T 26		S 26		T 26		P 26	
M 27	5	T 27		P 27		M 27	18	K 27		L 27	
T 28		P 28		L 28		T 28		T 28		S 28	
K 29		L 29		S 29		K 29		P 29		M 29	27
T 30		Viikkonumero.fi	M 30	14	T 30		L 30		T 30		
P 31			T 31		S 31	Helluntaipäivä					
Heinäkuu 2020		Elokuu 2020		Syyskuu 2020		Lokakuu 2020		Marraskuu 2020		Joulukuu 2020	
K 1		L 1		T 1		T 1		S 1		T 1	
T 2		S 2		K 2		P 2		M 2	45	K 2	
P 3		M 3	32	T 3		L 3		T 3		T 3	
L 4		T 4		P 4		S 4		K 4		P 4	
S 5		K 5		L 5		M 5	41	T 5		L 5	
M 6	28	T 6		S 6		T 6		P 6		S 6	Itsenäisyyspäivä
T 7		P 7		M 7	37	K 7		L 7		M 7	50
K 8		L 8		T 8		T 8		S 8		T 8	
T 9		S 9		K 9		P 9		M 9	46	K 9	
P 10		M 10	33	T 10		L 10		T 10		T 10	
L 11		T 11		P 11		S 11		K 11		P 11	
S 12		K 12		L 12		M 12	42	T 12		L 12	
M 13	29	T 13		S 13		T 13		P 13		S 13	
T 14		P 14		M 14	38	K 14		L 14		M 14	51
K 15		L 15		T 15		T 15		S 15		T 15	
T 16		S 16		K 16		P 16		M 16	47	K 16	
P 17		M 17	34	T 17		L 17		T 17		T 17	
L 18		T 18		P 18		S 18		K 18		P 18	
S 19		K 19		L 19		M 19	43	T 19		L 19	
M 20	30	T 20		S 20		T 20		P 20		S 20	
T 21		P 21		M 21	39	K 21		L 21		M 21	52
K 22		L 22		T 22		T 22		S 22		T 22	
T 23		S 23		K 23		P 23		M 23	48	K 23	
P 24		M 24	35	T 24		L 24		T 24		T 24	Jouluaatto
L 25		T 25		P 25		S 25		K 25		P 25	Joulupäivä
S 26		K 26		L 26		M 26	44	T 26		L 26	2. joulupäivä
M 27	31	T 27		S 27		T 27		P 27		S 27	
T 28		P 28		M 28	40	K 28		L 28		M 28	53
K 29		L 29		T 29		T 29		S 29		T 29	
T 30		S 30		K 30		P 30		M 30	49	K 30	
P 31		M 31	36			L 31	Pyhäinpäivä		Viikkonumero.fi	T 31	

ARJENHALLINTA

Arjenhallinnan tarkoituksena on seurata ja arvioida nuoren osaamista eri osa-alueilla, ja nämä tavoitteet merkattaisiin viikko-ohjelmaan sekä vuosikalenteriin. Harjoittelun tulisi lähteä yksinkertaisista asioista. Aktiivisen arvioinnin avulla kehittää toimintaa oikeaan suuntaan sekä antaa tukea nuorelle, mikäli hän sitä tarvitsee.

1. Päivään valmistautuminen
2. Rahankäyttö
3. Siivoaminen
4. Hygienian hoito
5. Ruuanlaitto
6. Terveystenhoito
7. Harrastukset

PALVELUOSAAMINEN

Korostetaan nuoren vastuuta olla yhteydessä eri viranomaisiin, jonka palveluita tarvitsee myös sijoituksen päättyessä. Aluksi ottaa nuori mukaan ajanvaraukseen. Näytetään käytännössä, kuinka palvelu toimii. Tämän jälkeen tukea nuorta itse varaamaan ajat ja lopuksi antaa nuorelle itselleen vastuu ajanvaraamiseen.

1. Ajan varaus
2. Eri viranomaisten kanssa asiointi

YKSINOLEMISEN SIETÄMINEN

Nuorta tuetaan ja kannustetaan olemaan itsenäinen sekä pärjäämään yksin. Arjenhallinta sekä muut osa-alueet tukevat tässä, mutta laitostuneen nuoren voi olla aluksi haasteellista olla yksin. Vapauden tunne voi riistäytyä käsistä ja onkin tärkeää tukea nuorta uudessa elämäntilanteessa. Yksinolemista harjoitellaan itsenäistymisasunnossa, jossa nuori viettää ennalta määritellyn ajan yksin tehden oman ruokansa sekä siivoavansa huoneiston. Nuori vastuutetaan toimimaan itsenäisesti myös tulevan päivän askareihin, sekä sinne kulkemisen. Tärkeää onkin ohjeistaa nuorta ja olla tarvittaessa läsnä, mikäli kouluun/työpajalla tarvitsee kulkea julkisilla voi ohjaaja olla ensimmäisillä kerroilla mukana varmistamassa, että nuori ehtii ja löytää oikean pysäkin.

VERKOSTOITUMINEN

Verkostoitumisella tarkoitetaan oman tukiverkoston ylläpitoa ja tunnistamista. Yhteydenpito läheisiin, perheenjäseniin sekä ystäviin on tärkeää sosiaalisten taitojen ylläpitämiseksi sekä omien tunteiden käsittelyssä. Uusiin ihmisiin tutustuminen ja näiden jokaisen suhteen ylläpitämiseksi on tärkeää itse olla aktiivinen ottamalla yhteyttä, sekä jakaa molemmin puolin kokemuksia ja kuulumisia.

ITSENSÄ KEHITTÄMINEN

Itsensä kehittämisen osa-alueessa tuetaan nuorta arvioimaan omaa käytöstään, tulevaisuuden suunnitelma sekä tavoitteita. Arvioidaan nuoren tuen tarvetta käytöksen suhteen, sekä kartoitetaan tulevan asumiskunnan harrastusmahdollisuudet (liikunnalliset sekä kulttuuriset). Omaa käytöstään arvioimalla nuori on vahvasti läsnä suunnittelussa sekä arvioimassa omaa tilannettaan sekä askeleita itsenäiseen olemiseen.

1. Käyttäytyminen
2. Kokemuksista oppiminen
3. Ryhmiin hakeutuminen
4. Moraali
5. Tunteiden käsittely